

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

**TAARIFA YA SHUGHULI ZA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE
YA UTAWALA NA SERIKALI ZA MITAA KWA KIPINDI
CHA KUENZIA JANUARI, 2018 HADI JANUARI, 2019**

**Idara ya Kamati za Bunge
Ofisi ya Bunge
S.L.P. 941
DODOMA**

7 FEBRUARI, 2019

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Majukumu.....	1
1.2 Njia zilizotumika kutekeleza Majukumu.....	2
1.3 Shughuli zilizotekezwa na Kamati.....	2
1.3.1 Ziara za Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo 2017/2018	2
1.3.2 Kuchambua Taarifa kuhusu Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019	3
1.3.3 Kupokea na Kujadili Taarifa za Utekelezaji wa Majukumu ya Ofisi ya Rais	3
1.3.4 Kushiriki katika Semina za Ndani	4
1.3.5 Ziara za Ukaguzi wa Shughuli za Ofisi ya Rais.....	4
SEHEMU YA PILI	5
2.0 UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA KAMATI	5
2.1 Maelezo ya Jumla.....	5
2.1.1 Ofisi ya Rais, Menejimet ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora	5
2.1.2 Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI)	5
2.2.1 Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo	6
2.2.2 Uchambuzi wa Bajeti ya Ofisi ya Rais.....	13
2.2.3 Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.....	13
2.2.4 Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora	20
2.2.5 Kupokea na kujadili taarifa za Utekelezaji.....	24
2.2.6 Semina kwa Wajumbe wa Kamati	34
2.2.7 Ziara za Ukaguzi wa Miradi	37
2.2.8 Muswada wa Sheria	39
SEHEMU YA TATU	41
3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO	41
3.1 Maoni.....	41
3.2 Mapendekezo.....	43
3.2.1 Wakala wa Barabara Vijijini na Mijini (TARURA)	43
3.2.2 Mkakati wa Ukarabati wa Shule Kongwe za Sekondari.....	44
3.2.3 Programu ya Usambazaji Maji Safi na Salama Vijijini.....	44
3.2.4 Ujenzi wa Hospitali za Halmashauri na Vituo vya Afya.....	45
3.2.4.1 Ujenzi wa Hospitali za Halmashauri	45
3.2.4.2 Ujenzi na Ukarabati wa Vituo vya Afya.....	45
3.2.5 Tume ya Utumishi wa Walimu (TSC)	46
3.2.6 Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA).....	46
3.2.6.1 Bajeti finyu na upatikanaji wa fedha usioridhisha kutoka hazina ..	46
3.2.6.2 Halmashauri kutomiliki ajenda ya urasimishaji	47
3.2.7 Idara ya Kumbukumbu na Nyaraka za Taifa	47
3.2.8 Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF)	48
3.2.8.1 Baadhi ya maeneo kutofikiwa na Mpango wa ruzuku kwa Kaya maskini	48
3.2.8.2 Mchango wa Serikali katika Mpango wa kunusuru Kaya maskini ...	48
SEHEMU YA NNE	49
4.0 HITIMISHO	49

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 117(15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016 naomba kuwasilisha mbele ya Bunge lako Tukufu, Taarifa ya Mwaka ya Shughuli za Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa, kwa kipindi cha kuanzia Januari, 2018 hadi Januari, 2019.

Taarifa hii imejikita katika kuelezea shughuli mbalimbali zilizotekelezwa na Kamati ya Utawala na Serikali za Mitaa, katika kipindi cha mwaka mmoja wakati ikitekeleza majukumu ya kuisimamia na kuishauri Serikali ambayo ni majukumu yake ya kikanuni.

1.1 Majukumu

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kifungu cha 6(4) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa, inasimamia shughuli za Ofisi ya Rais – Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora na Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.

Aidha, kifungu cha 7(1) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Kanuni, 2016 kinaweka bayana kuwa majukumu ya Kamati hii yatakuwa: -

- a) Kushughulikia Bajeti ya Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora na Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa;
- b) Kushughulikia Miswada ya Sheria na Maazimio na Mikataba inayopendekezwa kuridhiwa na Bunge iliyo chini ya Ofisi ya Rais;
- c) Kushughulikia Taarifa za Utendaji za kila Mwaka za Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora na Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa; na
- d) Kufuatilia utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais.

1.2 Njia zilizotumika kutekeleza Majukumu

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitumia njia mbalimbali kutekeleza majukumu yake kama ifuatavyo: -

- a) Vikao na Wizara, Taasisi na Idara zilizo chini ya Ofisi ya Rais ili kufahamu Muundo na Majukumu na shughuli zinazotekelezwa;
- b) Uchambuzi wa Taarifa mbalimbali za kiutendaji kutoka Ofisi ya Rais;
- c) Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo iliyotengewa fedha kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018 kwa mujibu wa Kanuni ya 98(1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Januari, 2016; na
- d) Mafunzo na Semina za kuwajengea uwezo (capacity building) Wajumbe wa Kamati.

Lengo la kutumia mbinu hizo tofauti ni kuwawezesha Wajumbe wa Kamati kujielimisha kwa kiwango cha kutosha katika nyanja ambazo wana wajibu wa kuisimamia na kuishauri Serikali.

1.3 Shughuli zilizotekelezwa na Kamati

Mheshimiwa Spika, ili kuhakikisha masharti ya kifungu cha 7(1) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge yanazingatiwa ipasavyo, Kamati ilipanga na kutekeleza shughuli zifuatazo: -

1.3.1 Ziara za Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo 2017/2018

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 98 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari ,2016 Kamati ilifanya ziara za ukaguzi Miradi ya Maendeleo inayotekelezwa na Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora na Ofisi ya Rais Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa.

Miradi iliyohusika ni ambayo ilitengewa fedha katika mwaka wa fedha 2017/2018 na inatekelezwa katika Mikoa ya Shinyanga, Tabora na Simiyu kama ifuatavyo: -

i) **Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora**

- Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF);
- Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA); na
- Chuo cha Utumishi wa Umma (TPSC).

ii) **Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa**

- Wakala wa Barabara za Mijini na Vijijini (TARURA);
- Mfuko wa Maendeleo wa Vijana na Wanawake (Asilimia 10 ya Mapato ya Ndani ya Halmashauri; na
- Ukusanyaji wa mapato kwa njia ya kieletroniki.

1.3.2 Kuchambua Taarifa kuhusu Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2017/2018 na Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitekeleza jukumu hili ili kuzingatia masharti ya Kanuni ya 98 (2) ya Kanuni za Bunge, na kuchambua Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora; na Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI) kwa mwaka wa fedha 2017/2018.

Lengo la uchambuzi huo lilikuwa kuiwezesha Kamati kufanya ulinganisho kuhusu makadirio ya matumizi ya Serikali kwa mwaka wa fedha 2018/2019.

1.3.3 Kupokea na Kujadili Taarifa za Utekelezaji wa Majukumu ya Ofisi ya Rais

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia Januari, 2018 hadi Januari, 2019 Kamati ilipokea na kujadili Taarifa mbalimbali za utekelezaji wa majukumu ya Ofisi ya Rais. Madhumuni ya kujadili taarifa hizo za utekelezaji ni kuzingatia jukumu la kikanuni la kuisimamia na kuishauri Serikali ambalo pia msingi wake ni Ibara ya 63 (2) ya Katiba ya Jamhuri wa Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977. Mijadala ya taarifa hizo iliibua masuala mbalimbali ambayo ufafanuzi wake unapatikana katika sehemu ya pili ya taarifa hii.

1.3.4 Kushiriki katika Semina za Ndani

Mheshimiwa Spika, Wajumbe wa Kamati walishiriki katika semina mbalimbali zilizoandaliwa na Ofisi ya Bunge (Legislative Support Programme), Wizara na Taasisi zilizo chini ya Ofisi ya Rais (TARURA) pamoja na Taasisi zisizo za Kiserikali ambazo zimekuwa zikifanya kazi na Kamati.

Semina hizo zililenga kuwaongezea uelewa Wajumbe wa Kamati katika nyanja mbalimbali pamoja na kuwakumbusha kuhusu majukumu na wajibu wa Kibunge walio nao katika kuisimamia na kuishauri Serikali.

1.3.5 Ziara za Ukaguzi wa Shughuli za Ofisi ya Rais

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitembelea na kukagua shughuli mbalimbali zinazotekelezwa na Ofisi ya Rais, kupitia Taasisi na Idara zake. Ziara hizi zilitoa fursa kwa Wajumbe kujiridhisha kuhusiana na utekelezaji ikilinganishwa na Taarifa za utekelezaji ambazo ziliwasilishwa na Serikali kwenye Kamati.

SEHEMU YA PILI

2.0 UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA KAMATI

2.1 Maelezo ya Jumla

Mheshimiwa Spika, sehemu hii ya taarifa inaelezea kwa ufasaha, majukumu yaliyotekelezwa na Kamati kwa kipindi chote cha mwaka mmoja. Uchambuzi wa kina wa matokeo ya shughuli hizo umefanyika kwa kuanisha Wizara, Taasisi na Idara iliyohusika na kuonesha mafanikio na changamoto. Aidha, ili kufafanua zaidi na kuongeza uelewa katika baadhi ya maeneo ya uchambuzi wa matokeo, sehemu hii itatumia takwimu na **vielelezo/michoro**.

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha kuanzia Januari, 2018 hadi Januari, 2019 Kamati ilikutana na kutembelea Ofisi ya Rais kama ifuatavyo: -

2.1.1 Ofisi ya Rais, Menejimet ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora

- a) Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF);
- b) Chuo cha Utumishi wa Umma (TPSC);
- c) Mfuko wa Kujitegemea wa Rais (PTF);
- d) Wakala wa Mafunzo kwa njia ya Mtandao (TaGLA);
- e) Mpango wa Kurasimisha Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA)
- f) Taasisi ya Kupambana na kuzuia Rushwa (TAKUKURU); na
- g) Tume ya Utumishi wa Umma.

2.1.2 Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (TAMISEMI)

- a) Wakala wa Barabara Mijini na Vijijini (TARURA);
- b) Mikoa Ishirini na Sita (26) ya Tanzania Bara;
- c) Tume ya Utumishi wa Walimu (TSC);
- d) Wakala wa Mabasi yaendayo Haraka Dar es Salaam (DART);
- e) Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa;
- f) Wakala wa Barabara Mijini na Vijijini (TARURA);
- g) Taasisi ya Mafunzo ya Serikali za Mitaa (LGTI) – Hombolo; na

h) Mfuko wa Pansheni wa LAPF.

Mheshimiwa Spika, mambo yatakayochambuliwa katika sehemu hii kuhusu Wizara, Taasisi na Idara zilizoanishwa hapo juu yamegawanyika kama maeneo yafuatavyo: -

- a) Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo;
- b) Uchambuzi wa Bajeti;
- c) Taarifa za Utekelezaji; na
- d) Ziara za ukaguzi wa shughuli za kiutendaji; na
- e) Uchambuzi wa Miswada.

2.2 Matokeo ya Uchambuzi wa Kamati

2.2.1 Ukaguzi wa Miradi ya Maendeleo

Mheshimiwa Spika, ukaguzi wa miradi ya maendeleo ni miongoni mwa majukumu ya Kamati na huteklezwa kwa mujibu wa Kanuni ya 98 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016. Ili kutekeleza jukumu hili, Kamati ilitembelea na kukagua miradi iliyotengewa na kuidhinishiwa fedha katika mwaka wa fedha 2017/2018 ambayo inatekelezwa na Ofisi ya Rais, katika Mikoa ya Simiyu, Shinyanga na Tabora.

Lengo la ukaguzi huo ni kuwawezesha Wajumbe wa Kamati kujiridhisha iwapo utekelezaji wa miradi hiyo unaendana na thamani halisi ya Fedha “*value for money*” iliyotolewa. Aidha, ukaguzi huo utasaidia Wajumbe wa Kamati kuwa na uelewa wa kutosha na hivyo kuweza kuishauri vyema Serikali wakati wa uchambuzi wa bajeti ya mwaka wa fedha unaofuata. Ifuatayo ni baadhi ya miradi iliyokaguliwa na Kamati: -

a) Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF)

Mheshimiwa Spika, mradi huu uko chini ya kifungu 1003 cha Fungu 30 – Ofisi ya Rais, Sekretarieti ya Baraza la Mawaziri na utekelezaji wake umejikita katika kuzisaidia kaya maskini kukuza uchumi na hivyo kupunguza umaskini wa kipato. Kaya hizo zinawezeshwa kwa kupatiwa ruzuku ya fedha ili kuboresha maisha kwa kupata chakula, kuwezesha watoto kuhudhuria shuleni na kliniki kwa walio chini ya miaka mitano.

Ukiwa katika hatua ya tatu ya utekelezaji wake, mpango huu umeweza kufikia takribani Watanzania milioni 5.9 ambao wameandikishwa ili kunufaika na uratatibu wa ruzuku. Idadi hiyo inatokana na kaya 1,118,751 ambazo kwa ujumla wake zimepokea ruzuku ya kiasi cha shilingi bilioni 147.6 katika awamu mbalimbali za malipo.

Aidha, katika kipindi hicho Kamati ilielezwa kuwa mpango huu umewezesha kaya za walengwa 288,385 kuajiriwa katika utekelezaji wa miradi 3,682 yenye thamani ya **shilingi bilioni 13.3**. Miradi hiyo inatekelezwa katika Mamlaka za Serikali za Mitaa (42) na wilaya zote za Zanzibar kwa kuhusisha Vijiji 2,091, Mitaa 331 na Shehia 168.

Mheshimiwa Spika, mkoani Simiyu Kamati ilitembelea Mtaa wa Nyalikungu na Kijiji cha Shanwa katika Wilaya ya Maswa. Kamati ilibaini kwamba, katika kijiji cha Shanwa jumla ya kaya za walengwa 248 zinanufaika na mpango wa ruzuku na tayari zilikuwa zimepokea malipo kwa awamu kumi na sita (16).

Idadi hiyo ya kaya imepungua kwa asilimia 19 (kaya 60) kutoka kaya 308 za awali ambazo zilikuwa zinanufaika na mpango wa ruzuku. Kaya zilizoondolewa zilikosa sifa kufuatia zoezi la uhakiki ambalo liliendeshwa na mamlaka za usimamizi.

Aidha, Kamati ilibaini kwamba, mpango wa ruzuku kwa kaya masikini katika Kijiji cha Shanwa umekuwa na mafanikio makubwa kwani walengwa wameweza kutumia vizuri kiasi kidogo cha fedha wanachopata kuanzisha miradi ambayo imewawezesha baadhi yao kuboresha makazi yao.

Miongoni mwa wanufaika hao ni Bibi Monica Katambi Gwilasa (miaka 60), ambaye ametumia ruzuku kama chachu ya kujenga nyumba ya tofali ya vyumba vitatu na kuezeka kwa bati.

Mheshimiwa Spika, vilevile TASAF imeshiriki kwa kiasi kikubwa katika kuboresha elimu ya Sekondari kwa kuchangia ujenzi

wa vyumba viwili vya madarasa katika Shule ya Sekondari Nyalikungu kwa kutoa jumla ya **shilingi milioni 29.6**.

Aidha, kupitia utaratibu wa kuwezesha mahudhurio ya shuleni kwa watoto wanaotoka kaya maskini, mfuko huu umewezesha Wanafunzi 49 wa kidato cha I- IV kushiriki kikamilifu katika masomo ya sekondari kwa kupatiwa mahitaji muhimu kama vile sare za shule, madaftari, kalamu, viatu na matumizi mengine. Mahitaji hayo muhimu yamesaidia kuboresha mahudhurio shuleni, na hivyo kupunguza utoro na mdondoko (drop out) kwa wanafunzi hao.

Aidha, wanufaika wengine wameweza kuboresha maisha yao kwa kuinua kipato cha kiuchumi kupitia shughuli wanazozifanya kama vile ufugaji wa mbuzi na kuku, kupika na kuuza chakula, biashara ndogo za kuuza nguo na kilimo cha mbogamboga.

Vile vile, kupitia utaratibu huu, wanufaika wameendelea kuhimizwa kutumia sehemu ya fedha za ruzuku wanazopokea kujiunga na mfuko wa bima ya afya ya jamii (CHF), ili waweze kupata huduma ya afya.

b) Mpango wa Kurasimisha Raslimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA)

Mheshimiwa Spika, MKURABITA unatekelezwa chini ya kifungu 1003 *Policy and Planing* cha Fungu 30 – Ofisi ya Rais, Sekretarieti ya Baraza la Mawaziri. Mpango huu unaandaa na kusimamaia mfumo wa kitaifa wa umiliki wa raslimali na uendeshaji wa biashara unaotambulika na kukubalika kisheria. Kupitia mpango huu wananchi wanyonge wanawezeshwa kurasimisha ardhi na biashara wanazomiliki na kuzitumia kujikwamua kiuchumi.

Vilevile, mpango huu unahamasisha na kuchangia ujenzi wa Masijala za Ardhi katika Vijiji/Mitaa ili kuwezesha uhifadhi madhubuti na salama wa Nyaraka '(Hati za Hakimiliki za Kimila na Nyaraka nyingine) za urasimishaji.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitembelea vijiji vya Segese na Lunguya katika Halmashauri ya Msalala ambavyo vimefanyiwa mpango wa matumizi bora ya ardhi chini ya uwezesaji wa MKURABITA. Katika vijiji hivyo ambavyo ni asilimia 2.17 ya vijiji vyote 92 vya halmashauri hiyo, MKURABITA imeweza kushirikiana na halmashauri kupima jumla ya mashamba 2,158 na kutoa hati za hakimiliki za kimila 274 (Kijiji cha Segese – 205 na Kijiji cha Lunguya -69).

Aidha, miongoni mwa mafanikio ya kuigwa katika maeneo haya ni wanawake kuwezesha kumiliki ardhi peke yao au kwa ubia na waume zao. Vilevile, urasimishaji umewezesha mpango bora wa matumizi ya ardhi katika vijiji hivyo kwa kutengwa maeneo ya makazi, kilimo, ufugaji, hifadhi za misitu, malisho na huduma nyingine za jamii.

Mheshimiwa Spika, pamoja na mafanikio hayo ambayo yalishuhudiwa na Kamati, ilibainika kwamba mgawanyo wa halmashauri uliofanyika umechangia kwa kiasi kikubwa katika upotevu wa takwimu na upungufu wa Wataalamu wa ardhi jambo linaloathiri mwendelezo wa zoezi la urasimishaji.

Kamati inaishauri Serikali ihakikishe inatatua changamoto ya uhaba wa wataalam wa ardhi kwa kuajiri wataalam zaidi, sambamba na kutenga bajeti ya kutosha ili kuwezesha MKURABITA kuyafikia maeneo mengi zaidi ambayo hayajarasimishwa.

c) Chuo cha Utumishi wa Umma (TPSC)

Mheshimiwa Spika, chuo hiki kilianzishwa kwa ajili ya kutoa mafunzo ya muda mrefu na mfupi katika nyanja za uongozi, menejimenti na utawala. Pia chuo kinajihusisha na utafiti na kutoa ushauri wa kitaalam na kutoa machapisho ya kitaalam katika utumishi wa umma.

Kutokana na umuhimu wa chuo hiki, Serikali imekiwezesha kuanzisha Kampasi Sita (6) ambazo ziko Dar es Salaam, Mtwara, Singida, Tabora, Tanga na Mbeya.

Mheshimiwa Spika, ili kujiridhisha kuhusu utendaji wa chuo hiki na utekelezaji wa miradi ya maendeleo, Kamati ilitembelea

Kampasi ya Tabora ambayo ilikuwa ikitekeleza ukarabati wa jengo la Shaban Robert. Kukamilika kwa ukarabati huu kutawezesha chuo kuwa na ofisi za kutosha kwa Watumishi wake na kupunguza changamoto ya uhaba wa vyumba vya madarasa.

Hata hivyo, Kamati ilibaini kwamba, ukarabati wa jengo hili umechukua muda mrefu sana kutokana na bajeti finyu inayotengwa pamoja na upatikanaji wa fedha kutoka Hazina. Kwa mantiki hiyo, ni ushauri wa Kamati kwamba Serikali iongeze bajeti kwa ajili ya mradi huu na zipatikane kwa wakati ili kukamilisha ukarabati huo na hivyo kuleta thamani ya fedha katika utekelezaji wa mradi huo.

d) Local Government Own Source Project (Mfumo wa Ukusanyaji Mapato kwa njia ya Kieletroniki - (LGRCIS)

Mheshimiwa Spika, mradi huu unatekelezwa chini ya Kifungu 8091 cha Fungu 85 – Mkoa wa Tabora. Lengo la mradi huu ni kuiwezesha Serikali kuongeza mapato kwa kuboresha njia na mfumo wa ukusanyaji wa mapato (*revenue collection system*).

Mfumo huu umeiwezesha Serikali kuachana na matumizi ya vitabu na mawakala katika ukusanyaji wa mapato, na hivyo kuepuka upotevu mkubwa wa mapato kutokana na upotevu wa kumbukumbu na mawakala wasio waaminifu.

Kamati inaipongeza Serikali kwa uamuzi wa kuanzisha na kusimamia kikamilifu mfumo wa ukusanyaji mapato kwa njia ya kielektroniki ‘*Local Government Revenue Collection Information System*’ ambao sasa unatumika katika Halmahauri zote 185 nchini, ikiwa ni miaka miwili tu tangu ulipoanzishwa rasmi katika mwaka wa fedha 2016/2017.

Mheshimiwa Spika, Halmashauri ya Manispaa ya Tabora ilianza na ununuzi wa mashine za kukusanyia mapato katika mwaka wa fedha 2015/2016 na hadi Kamati inafanya ziara tayari mashine hamsini na tisa (59) zilikuwa zimenunuliwa na hivyo kubakiza hitaji la mashine ishirini na sita zaidi ili kufikia lengo la mashine themanini na tano (85) zinazohitajika.

Vile vile, ili kujiridhisha na matumizi ya mfumo huu Kamati iliweza kutembelea na kukagua maeneo ya biashara katika Soko Kuu la Tabora lenye jumla ya mashine 9 za kukusanyia mapato (POS), na Stendi ya Mabasi yaendayo mikoani ambayo inatumia mashine mbili tuu za POS.

Kamati ilibaini changamoto ya mtandao na hivyo kushauri Serikali iboreshe upatikanaji wa mtandao huu ili kuondoa usumbufu kwa walipaji. Aidha, kuwe na makubaliano ya pamoja baina ya Benki ya NMB na TAMISEMI kuhusu namna ya kuufanya mtandao huu kuwa rahisi na rafiki kwa watumiaji.

e) Programu ya Uimarishaji Miji (Urban Local Government Strengthening Programme -ULGSP).

Mheshimiwa Spika, mradi wa ujenzi wa barabara za manispaa kwa kiwango cha lami unatekelezwa chini ya Programu ya Uimarishaji Miji (ULGSP) ambapo Manispaa ya Shinyanga ni miongoni mwa wanufaika wapatao 18. Katika Manispaa hii Kamati ilitembelea na kukagua barabara zenye urefu wa kilomita 4.370 ambazo zilikuwa zimeweka lami, sawa na asilimia 33.36 ya kilomita 13.1 zilizo katika mkataba uliosainiwa kati ya Manispaa na Mkandarasi Jassie & Co. Ltd (JASCO) wa Mwanza kwa gharama ya **shilingi bilioni 15.438**(bila VAT).

Aidha, hadi wakati Kamati inatembelea mradi huu tayari Mkandarasi alikuwa amelipwa jumla ya **shilingi bilioni 5.61** kiasi ambacho ni sawa na asilimia ya 36.34 ya fedha yote ya mradi.

Utekelezaji wa mradi huu umekuwa na manufaa kwa kuongeza mtandao wa barabara za lami katikati ya Mji wa Shinyanga, jambo ambalo limechangia kuongeza thamani kwa maeneo ya makazi yaliyo jirani na barabara hizo.

Mheshimiwa Spika, licha ya mafanikio yaliyoshuhudiwa na Kamati, zipo changamoto kadhaa ambazo zilibainika na hivyo kuathiri utekelezaji na usimamizi mzuri wa mkataba. Miongoni mwa changamoto hizo ni mahusiano hafifu baina ya Wataalam wa Manispaa ya Shinyanga na Wakala wa

Barabara Mijini na Vijijini (TARURA) ambayo yamesababisha kutosimamiwa kikamilifu mkandarasi anayetokeleza mradi huo.

Kamati inashauri pande mbili hizi kujenga mahusiano mazuri ya kikazi ili kuwezesha usimamizi mzuri wa miradi ya barabara katika Manispaa ya Shinyanga. Aidha, mkataba baina ya mkandarasi na Manispaa ya Shinyanga upitiwe upya ili kurekebisha na kuondoa kasoro zilizobainika na hivyo kuwezesha mradi kutekelezwa kwa tija na thamani halisi ya fedha.

f) Local Government Own Source Projects (Mfuko wa Maendeleo kwa Vijana na Wanawake)

Mheshimiwa Spika, mradi huu ulitengewa jumla ya Shilingi milioni 471.45 na ulipangwa kutekelezwa chini ya Kifungu 8091 cha Fungu 47 - Mkoa wa Simiyu. Mradi huu ni sehemu ya jitihada za Serikali za kuwawezesha kiuchumi Wanawake na Vijana kupitia asilimia (10%) ya mapato ya ndani ya kila Halmashauri nchini. Kupitia utaratibu huu Wanawake na Vijana wamejengewa uwezo wa kubuni miradi na kupata mitaji ya kuitekeleza na hivyo kujikwamua kiuchumi.

Kamati ilitembelea Kikundi cha Vijana ambacho kwa kushirikiana na Halmashauri ya Wilaya ya Maswa kimeanzisha Kiwanda cha Chaki kilichopo Maswa Mjini. Katika Kiwanda hicho, Kamati ilipata fursa ya kujionea shughuli za uzalishaji na ufungashaji (*production and packaging*).

Aidha, Kamati ilielezwa kwamba kikundi hicho cha vijana kinamiliki asilimia 40 ya hisa katika mradi huo wenye thamani ya shilingi milioni 100 na ambao unamilikiwa kwa ubia na Halmashauri ya Wilaya ya Maswa.

Mheshimiwa Spika, Vijana hao walianza na mtaji wa Shilingi milioni moja (1,000,000) kabla ya kupata fedha kutoka mfuko wa uwezeshaji wa Vijana wenye thamani ya shilingi milioni 30.

Kutokana na mafanikio yaliyobainika, mradi huo umeingizwa katika kundi la miradi ya kimkakati ya halmashauri na umetengewa kiasi cha **shilingi bilioni 4** kwa ajili ya upanuzi wa kiwanda hicho ili kiweze kuzalisha bidhaa nyingine za kimkakati kama vile vifaa tiba na vifaa vya ujenzi.

Aidha, licha ya mafanikio hayo bado kuna changamoto kadhaa ikiwa ni pamoja na vijana kukosa elimu ya ujasiriamali na kushindwa kurudisha kikamilifu marejesho ya fedha walizokopeshwa na mfuko.

Mheshimiwa Spika, ni ushauri wa Kamati kwamba, Halmashauri ziwatumie Maafisa Maendeleo ya Jamii kutoa elimu ya kutosha kuhusu ujasiriamali kwa vikundi vya Wanawake na Vijana ili kuwezesha vikundi vinavyoanzishwa kukua na kuimarika kiuchumi na hivyo kusaidia makundi hayo.

2.2.2 Uchambuzi wa Bajeti ya Ofisi ya Rais

Mheshimiwa Spika, baada ya kukamilisha ukaguzi wa miradi ya maendeleo, Kamati ilijikita katika uchambuzi wa Bajeti ya Ofisi ya Rais ili kutimiza masharti ya Kanuni ya 98 (2), ikisomwa pamoja na kifungu cha 7(1) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016. Bajeti ya Ofisi ya Rais inahusisha Mafungu 28 kutoka Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, na Mafungu 8 kutoka Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora.

Uchambuzi ulijikita katika kupitia Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti kwa mwaka wa fedha 2017/2018 na kufanya ulinganisho kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Serikali, kwa mwaka wa fedha 2018/2019. Vikao vya Uchambuzi wa Bajeti vilifanyika kama ifuatavyo: -

2.2.3 Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa bajeti katika Ofisi hii ulihusisha mafungu yafuatayo: -

- 1) Fungu 56 – Ofisi ya Rais – TAMISEMI
- 2) Fungu 2 - Tume ya Utumishi wa Waalimu (TSC)
- 3) Fungu 70 – Mkoa wa Arusha
- 4) Fungu 78 – Mkoa wa Mbeya
- 5) Fungu 79 – Mkoa wa Morogoro
- 6) Fungu 88 – Mkoa wa Dar es Salaam
- 7) Fungu 63 – Mkoa wa Geita
- 8) Fungu 90 – Mkoa wa Songwe

- 9) Fungu 89 – Mkoa wa Rukwa
- 10) Fungu 80 – Mkoa wa Mtwara
- 11) Fungu 81- Mkoa wa Mwanza
- 12) Fungu 84 – Mkoa wa Singida
- 13) Fungu 85 – Mkoa wa Tabora
- 14) Fungu 75 – Mkoa wa Kilimanjaro
- 15) Fungu 71 – Mkoa wa Pwani
- 16) Fungu 36 – Mkoa wa Katavi
- 17) Fungu 73 – Mkoa wa Iringa
- 18) Fungu 87 – Mkoa wa Kagera
- 19) Fungu 54 – Mkoa wa Njombe
- 20) Fungu 74 – Mkoa wa Kigoma
- 21) Fungu 76 – Mkoa wa Lindi
- 22) Fungu 47 – Mkoa wa Simiyu
- 23) Fungu 95 – Mkoa wa Manyara
- 24) Fungu 77 – Mkoa wa Mara
- 25) Fungu 72- Mkoa wa Dodoma
- 26) Fungu 82 – Mkoa wa Ruvuma
- 27) Fungu 83 – Mkoa w Shinyanga
- 28) Fungu 86 – Mkoa wa Tanga

Mheshimwa Spika, uchambuzi wa Kamati ulibaini kwamba, utekelezaji wa Mpango wa Bajeti ya Serikali kwa Ofisi ya Rais, TAMISEMI kwa mwaka wa fedha 2017/2018 ulizingatia makusanyo ya maduhuli kwa kulinganisha na malengo na mwenendo wa upatikani wa fedha za matumizi kutoka Hazina kwa shughuli zilizopangwa kutekelezwa

i) Ukusanyaji Maduhuli

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati ulibaini kwamba, hadi kufikia mwezi Februari, 2018 jumla ya **shilingi bilioni 9.95** zilikuwa zimekusanywa na Fungu 56, kiasi ambacho ni sawa na asilimia 43.7 ya mapato yaliyotarajiwa kukusanywa katika Mwaka wa Fedha 2017/18. Pamoja na kwamba, kiwango cha ukusanyaji kilikuwa chini, kiasi kilichopatikana kwa wakati huo kiliongezeka kwa zaidi ya asilimia 15 ikilinganishwa na kiwango cha asilimia 28 ambacho kilikusanywa katika kipindi kama hicho katika mwaka wa fedha 2016/2017.

Uchambuzi wa Kamati ulibaini kwamba, baadhi ya sababu ziliochangia kutofikiwa kwa malengo ya ukusanyaji wa maduhuli ni pamoja na mauzo machache ya nyaraka za zabuni na vifaa chakavu vya ofisi, halmashauri nyingi kushindwa kuwasilisha

michango yao kwenye Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa na Bodi ya Mikopo ya Serikali za Mitaa kushindwa kupata shilingi bilioni 1.2 ilizotarajia kuzipata kutoka CRDB. Aidha, hakuna ubunifu wa vyanzo vipya vya mapato pamoja na kukosa uhalisia wakati wa kupanga malengo ya ukusanyaji.

Mheshimiwa Spika, taswira inayopatikana kutokana na uchambuzi wa Kamati ni kwamba, pamoja na ukusanyaji kutofikia angalau asilimia 70 ambayo ingepaswa kuwa imefikiwa katika kipindi kama hicho cha mwaka wa fedha, kuna ongezeko katika ukusanyaji wa maduhuli.

Hata hivyo, ni maoni ya Kamati kwamba utekelezaji wa shughuli zilizopangwa na Ofisi hii kwa kutegemea fedha za ndani utaendelea kusuasua kwa kuwa bajeti ya shughuli hizo hupangwa kwa kuzingatia malengo ya makusanyo yaliyowekwa.

Ni vyema Ofisi ya Rais – TAMISEMI ikazingatia makadirio halisi ya makusanyo kutokana na vyanzo vilivyopo ili kuweza kuwa na makusanyo halisi.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Mikoa na Serikali za Mitaa hadi kufikia mwezi Februari, 2018 makusanyo yalikuwa ni **shilingi bilioni 347.19**, kiasi ambacho ni sawa na asilimia 50 ya lengo. Ingawa kiasi hiki kiko chini ya lengo la angalau asilimia 70 hadi kufikia robo ya tatu ya mwaka wa fedha, kiwango cha makusanyo katika Serikali za Mitaa ni kikubwa. Sababu inaweza kuwa ni vyanzo vingi vya makusanyo na wingi wa watu katika halmashauri ikilinganishwa na Ofisi ya Rais, TAMISEMI pamoja na Taasisi zake.

ii) Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, umebaini kwamba hakuna ulinganifu kati ya kiasi cha fedha kilichoidhinishwa na Bunge lako Tukufu kwa Mwaka wa Fedha 2017/18 na kiasi kinachotolewa na Hazina.

Kutokana na uchambuzi huo imebainika kwamba, fedha iliyotolewa ni kidogo ikilinganishwa na mpango wa upatikanaji fedha (*cash flow plan*) uliowekwa, kiasi cha fedha kinachotolewa kwa ajili ya matumizi ya kawaida ni kikubwa ikilinganishwa na matumizi ya maendeleo; na fedha hazikupatikana kwa wakati, jambo lilioathiri utekelezaji wa mipango ya bajeti kwa Ofisi hii.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati ulibaini kuwa, hadi kufikia mwezi Februari, 2018 Ofisi ya Rais – TAMISEMI pamoja na Taasisi zilizo chini yake, ilikuwa imepokea **shilingi bilioni 245.18** kutoka Hazina kwa ajili ya matumizi ya kawaida na maendeleo. Kiasi hicho ni sawa na asilimia 53 ya fedha yote iliyoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya Ofisi hii.

Mwenendo wa upatikanaji wa fedha unaonesha kwamba, kiasi hicho kilichopatikana katika kipindi hicho kimepungua kwa takribani asilimia 4 ikilinganishwa na kipindi kama hicho katika Mwaka wa Fedha wa 2016/2017 ambapo ilikuwa ni asilimia 57.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa fedha za matumizi ya kawaida hadi kufikia Februari, 2018 kiasi kilichopokelewa ni **shilingi bilioni 29** sawa na asilimia 69 ya fedha iliyoidhinishwa. Kiasi hicho ni ongezeko la asilimia 5 ikilinganishwa na asilimia 64 katika mwaka wa fedha 2016/17.

Aidha, hadi kufikia mwezi Februari, 2018, Ofisi ya Rais - TAMISEMI na Taasisi zake ilikuwa imepokea jumla ya **shilingi bilioni 216.1** kutoka Hazina kwa ajili ya maendeleo, sawa na asilimia 52 ya fedha yote iliyoidhinishwa. Kiasi hicho kimepungua kwa takribani asilimia 4 ikilinganishwa na asilimia 56 iliyopokelewa katika mwaka wa fedha 2016/17.

Mheshimiwa Spika, wastani wa upatikanaji wa fedha za fedha (Matumizi ya Kawaida na Maendeleo) katika Mwaka wa Fedha 2017/18 ulikuwa ni asilimia 60.5, sawa na kiwango kilichoshuhudiwa katika kipindi kama hicho mwaka wa Fedha 2016/17.

iii) Utekelezaji wa Maoni ya Kamati

Mheshimiwa Spika, uchambuzi ulibaini kwamba Ofisi ya Rais, TAMISEMI ilizingatia maoni na ushauri wa Kamati kwa kiwango cha kuridhisha kwa kutatua changamoto zilizobainishwa na Kamati wakati wa uchambuzi wa bajeti.

Kuzingatiwa kwa maoni na ushauri wa Kamati kumechangia uboreshaji wa huduma za msingi kwa maendeleo ya jamii. Hata hivyo, bado Kamati iliitaka Serikali kufanyia kazi maoni ambayo

yalikuwa hayajatekelezwa ili kuendelea kuboresha utoaji wa huduma kwa Wananchi.

Mheshimiwa Spika, baadhi ya maeneo yaliyoboreshwa kwa kuzingatia ushauri na maoni ya Kamati ni pamoja na: -

- i. Halmashauri kubuni vyanzo vipya vya mapato ili kuepuka utegemezi wa ruzuku kutoka Serikali Kuu. Hadi kufikia Februari, 2018 Halmashauri 21 ziliweza kubuni miradi mbalimbali ya kimkakati kama vile ujenzi wa stendi za mabasi, masoko, maeneo ya maegesho, machinjio na kilimo cha umwagiliaji. Miradi hiyo ilikidhi vigezo na Serikali ilitenga shilingi **bilioni 131.5** katika mwaka huu wa fedha ili iweze kutekelezwa; na
- ii. Serikali ihakikishe Halmashauri zote zinatumia mfumo wa kielektroniki katika ukusanyaji wa mapato ya ndani (*Local Governemnt Revenue Collection Information System - LGRCIS*), ambapo hadi kufikia Disemba, 2017 Halmashauri zote 185 sawa na asilimia 100 zilikuwa zinatumia Mfumo huu.

Mheshimiwa Spika, baadhi ya maoni yamefanyiwa kazi, lakini Kamati iliona kuna umuhimu wa Serikali kuendelea kuyaboresha zaidi ili kuleta ufanisi katika utendaji. Maoni hayo ni pamoja na:

- i. Kuhakikisha Halmashauri zinaandaa na kutunza takwimu sahihi kuhusiana na idadi ya vikundi vya Wanawake na Vijana, vinavyopokea na kurejesha fedha zinazotokana na asilimia kumi (10%) ya Mapato ya Ndani ya Halmashauri;

Aidha, Halmashauri zitenge kikamilifu fedha na kuzipeleka kwa wahusika. Uchambuzi ulibaini kwamba, hadi kufikia mwezi Februari, 2018 wastani wa kutenga fedha hizo ulikuwa ni asilimia 25.5 tu. Kiwango hicho ni kidogo sana na jambo hili linahitaji msisitizo wa Serikali;

- ii. Halmashauri kushirikiana na Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA)

kuandaa mpango wa matumizi bora ya ardhi, kwa kuainisha maeneo ya kilimo, ufugaji na matumizi mengine, jambo litakalosaidia kuepusha migogoro ya ardhi baina ya Wakulima na Wafugaji; na

- iii. Serikali kutoa fedha za Miradi ya Maendeleo kwa wakati ili kuwezesha Halmashauri kulipa madeni ya watoa huduma na Wakandarasi kwa wakati na hivyo kuepusha ongezeko la gharama katika miradi inayotekelezwa. Hadi mwezi Februari, 2018 Halmashauri zilikuwa zimepokea asilimia 51 tu ya fedha za maendeleo, kiasi ambacho ni kidogo na kingesababisha utekelezaji wa miradi kuathirika.

iv) **Makadirio ya mapato kwa mwaka wa Fedha 2018/2019**

Mheshimiwa Spika, ili kutekeleza malengo yaliyokusudiwa, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Tume ya Utumishi wa Walimu, Mikoa na Halmashauri, ziliomba kuidhinishiwa jumla ya **Shilingi 6,582,946,851,733/=**. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 4,522,965,704,000/=** ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida, na **Shilingi 1,799,436,057,500/=** ni kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo.

Aidha, katika fedha hizo **Shilingi 4,134,200,811,930/=** sawa na asilimia 62.8 ni kwa ajili ya Mishahara, na **Shilingi 649,309,982,303/=** sawa na asilimia 9.8 ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi umebaini kwamba, bajeti hiyo iliongezeka kwa **shilingi bilioni 14.1** (sawa na asilimia 0.07) ikilinganishwa na bajeti ya mwaka wa fedha 2017/2018. Hata hivyo ongezeko hilo ni kidogo ikilinganishwa na ongezeko katika mwaka wa fedha 2016/2017 ambalo lilikuwa ni asilimia 8.5. Tafsiri inayojitokeza hapa ni kwamba, kumekuwa na ongezeko kwa kiwango cha kupungua (*increasing at decreasing rate*) kutoka asilimia 12 katika mwaka wa fedha 2016/2017, asilimia 8.5 katika

mwaka wa fedha 2017/2018 na sasa asilimia 0.07 katika mwaka wa fedha 2018/2019.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa makusanyo katika Mwaka wa Fedha 2018/2019 Ofisi ya Rais – TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa, ilikadiria kwamba jumla ya **Shilingi 758,362,711,799** zitakusanywa. Kiasi hicho ni ongezeko la asilimia 5.9 ikilinganishwa na **Shilingi 44,778,191,187** zilizokusanywa katika Mwaka wa Fedha 2017/2018.

Uchambuzi ulibaini kwamba, ongezeko la makusanyo hayo linatarajiwa kuchangiwa kwa kiasi kikubwa na Halmashauri nchini ambazo zimeendelea kuimarisha matumizi ya mashine za kielektroniki katika ukusanyaji wa mapato.

Mheshimiwa Spika, ingawa uchambuzi ulibaini ongezeko la jumla la **asilimia 5.9** katika ukusanyaji wa mapato ikilinganishwa na makusanyo ya mwaka uliotangulia, makusanyo ya Mikoa yalibainika kushuka kwa kiwango cha kutisha cha asilimia 96.2 (**shilingi bilioni 3.38**) sababu kubwa ikiwa ni Hospitali za Rufaa za Mikoa kuhamishiwa Wizara ya Afya na hivyo makusanyo yote yaliyokuwa yakikusanywa kwa mfumo wa GoT – HoMIS kuondoka. Ni wazi kwamba utekelezaji wa shughuli za maendeleo katika mikoa umeathirika kutokana na kuondolewa kwa vyanzo hivyo vya mapato.

Mheshimiwa Spika, ulinganisho wa bajeti ya Ofisi ya Rais TAMISEMI na Bajeti ya Taifa kwa Mwaka wa Fedha 2018/19 unaonesha kwamba, wakati bajeti ya Taifa iliongezeka kwa asilimia 2.53 kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019 ikilinganishwa na Mwaka wa Fedha 2017/2018, bajeti ya TAMISEMI katika kipindi hicho imeongezeka kwa asilimia 0.07 tu, ongezeko ambalo ni dogo sana.

Aidha, uchambuzi umebaini zaidi kwamba, bajeti ya Ofisi ya Rais – TAMISEMI ni sawa na **asilimia 20.27** ya bajeti ya Taifa. Uwiano huo umepungua katika kipindi cha miaka mitatu iliyopita, kutoka uwiano wa **asilimia 24** mwaka wa fedha 2015/16.

Mheshimiwa Spika, pamoja na kupungua huko, bado ni jambo lisilopingika kwamba, Ofisi ya Rais TAMISEMI ndiyo inabeba sehemu kubwa ya bajeti ya nchi yetu ikilinganishwa na Wizara nyingine, kutokana na kusimamia kila sekta katika ngazi za Mamlaka ya Serikali za Mitaa. Ni kwa mantiki hiyo, Kamati inashauri bajeti ya ofisi hii iendelee kuongezwa, badala ya kupungua.

2.2.4 Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora

Mheshimiwa Spika, katika Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utawala Bora, Kamati ilifanya uchambuzi wa mafungu yafuatayo: -

1. Fungu 20 – Ikulu;
2. Fungu 30 – Sekretarieti ya Baraza la Mawaziri;
3. Fungu 32 – Menejimenti ya Utumishi wa Umma;
4. Fungu 33 – Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma;
5. Fungu 67 – Sekretarieti ya Ajira katika Utumishi wa Umma;
6. Fungu 94 – Tume ya Utumishi wa Umma;
7. Fungu 09 – Bodi ya Mishahara na Maslahi katika Utumishi wa Umma; na
8. Fungu 04 – Idara ya kumbukumbu na Nyaraka za Taifa.

a) Upatikanaji wa Fedha kutoka Hazina

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti ya Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, umebaini kwamba hakuna ulinganifu kati ya kiasi cha fedha kilichoidhinishwa na Bunge lako Tukufu kwa mwaka wa Fedha 2017/2018 na kiasi kilichotolewa na Hazina. Aidha, mtiririko wa fedha iliyotolewa haukuwa mzuri kwa sababu kiasi kilichoidhinishwa kilikuwa kinatolewa kidogo ikilinganishwa na mpango wa upatikanaji wa fedha (cash flow plan) ulioandaliwa.

Uchambuzi umebainisha kwamba hadi kufikia mwezi Februari, 2018 Ofisi ya Rais, Menejementi ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, pamoja na mafungu yaliyo chini yake, ilikuwa imepokea kutoka Hazina jumla ya **shilingi bilioni 417.7**, kiasi ambacho ni sawa na asilimia 50.89 ya Fedha yote iliyoidhinishwa.

Kamati ililinganisha hali hiyo ya upatikanaji wa Fedha kwa mwaka 2017/2018 na mwaka 2016/2017 na kubaini kuwa kiasi hicho cha Fedha kilipungua kwa takribani **shilingi bilioni 109.3** sawa na asilimia 20.74 ikilinganishwa na kiasi kilichopatikana katika kipindi kama hicho katika mwaka wa fedha 2016/2017 ambacho kilikuwa ni shilingi bilioni 527.1

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa fedha za maendeleo uchambuzi ulibaini kwamba hadi kufikia mwezi Februari, 2018 Ofisi ya Rais, Menejementi ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora na Mafungu yake ilikuwa imepokea jumla ya **shilingi bilioni 206.72** kutoka Hazina, kiasi ambacho ni sawa na asilimia 52.87 ya fedha iliyoidhinishwa kwa ajili ya maendeleo. Kiasi hicho kilipungua kwa asilimia 16.26 ikilinganishwa na kiasi kilichopokelewa kwa kipindi kama hicho katika mwaka wa fedha 2016/2017 ambacho kilikuwa ni **shilingi bilioni 246.78**.

Kamati imebaini kwamba, mwenendo wa upatikanaji wa fedha kwa ujumla haukuwa mzuri, kwani fedha zilizopatikana zilikuwa ni takribani asilimia 50.37 ya fedha zote zilizoidhinishwa. Aidha, mtiririko wa fedha kutoka hazina haukuwa mzuri ikilinganishwa na miaka iliyopita kwani, kiasi kinachotolewa kiliendelea kupungua. Vile vile, kasumba ya fedha za matumizi ya kawaida kuwa nyingi ikilinganishwa na fedha za maendeleo imeendelea kujitokeza.

b) Utekelezaji wa Maoni na Ushauri wa Kamati

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati ulibaini kwamba, Ofisi ya Rais, Menejementi ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, ilizingatia kikamilifu baadhi ya maoni ya Kamati, na ilikuwa inaendelea kuzingatia yaliyosalia. Baadhi ya maoni na ushauri vilivyozingatiwa ni kuhusu: -

- i) Serikali kutoa mchango wake wa fedha katika utekelezaji wa mpango wa ruzuku kwa kaya maskini, ambapo katika

mwaka uliopita ilitoa jumla ya **shilingi milioni 750** kwa ajili ya utekelezaji wa mpango huo;

ii) Serikali kuelimisha taasisi za kifedha uhalali wa hati za hakimiliki za kimila kutumiwa kama dhamana kwa ajili ya mikopo. Aidha, MKURABITA inatumia taasisi hizo za fedha kuwaelimisha wamiliki wa ardhi wenye hati hizo namna ya kuandaa mpango kazi kuhusu mikopo watakayoichukua. Tayari wakulima 105 kutoka Halmashauri ya Wilaya za Kilosa na Mji wa Njombe wamekopeshwa **shilingi bilioni 3.8** kutoka Benki ya Kilimo kwa dhamana ya hati hizo;

iii) Kuongeza bajeti ya Sekretarieti ya Maadili ya Viongozi wa Umma, ambapo katika mwaka huu wa fedha Serikali imeongeza jumla ya **shilingi bilioni 2.95** kwa chombo hiki.

iv) Serikali iajiri watumishi ili kuziba pengo lililosababishwa na kuondolewa kwa watumishi wasio na sifa baada ya uhakiki wa Watumishi, ambapo Serikali imeanza na inakamilisha utaratibu wa kuajiri watumishi 52,436.

c) **Makadirio ya Mapato kwa mwaka wa Fedha 2018/2019**

Mheshimiwa Spika, ili kutekeleza malengo yaliyokusudiwa, Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, iliomba kuidhinishwa jumla ya **shilingi bilioni 669.09** kati ya fedha hizo **shilingi bilioni 473.12** ni kwa ajili ya matumizi ya kawaida na **shilingi 195.97** ni kwa ajili ya miradi ya maendeleo.

Uchambuzi wa Kamati ulibaini kwamba, bajeti iliyoombwa kuidhinishwa katika mwaka huu wa fedha ilipungua kwa **shilingi bilioni 152.23** (sawa na asilimia 18.53) ikilinganishwa na bajeti iliyoidhinishwa katika mwaka wa fedha 2017/2018 ambayo ilikuwa **shilingi bilioni 821.32**. Upungufu huo ni mkubwa sana kwani ni

takribani mara tatu ya upungufu ulioshuhudiwa katika mwaka wa fedha uliomalizika ambao ulikuwa ni asilimia 6.89.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa bajeti ya maendeleo, uchambuzi ulibaini kwamba, kiasi kilichoombwa kuidhinishwa kilipungua kwa **shilingi bilioni 194.99** (sawa na asilimia 49.88) ikilinganishwa na kiasi cha **shilingi 390.97** kilichoidhinishwa katika mwaka wa fedha 2017/18.

Uchambuzi umebaini zaidi kwamba, kiasi kilichopungua ni kikubwa sana kwani ni zaidi ya mara tatu ya kilichobainika kupungua katika mwaka wa fedha unaomalizika ambacho kilikuwa **asilimia 16.13**

Mheshimiwa Spika, Kamati ilichambua Bajeti ya Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, kwa kulinganisha na Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa Mwaka wa Fedha 2018/2019 ili kubaini ni kwa kiasi gani ongezeko la Bajeti ya Taifa linaathiri mwenendo wa bajeti ya ofisi hii, katika mwaka huu wa fedha. Mambo yaliyobainika ni haya yafuatayo:-

- i) Bajeti ya Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora kwa mwaka wa fedha 2018/19 ambayo ni **shilingi bilioni 669** ni sawa na asilimia 2.06 ya Bajeti ya Taifa ambayo ni **shilingi trilioni 32.476**;
- ii) Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa mwaka wa fedha 2018/19 unaonesha ongezeko la bajeti kwa asilimia 2.45, ikilinganishwa na Mpango wa Bajeti kwa mwaka 2017/18; lakini bajeti ya jumla ya Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, kwa mwaka wa fedha 2018/19 imepungua kwa asilimia 18.59 ikilinganishwa na bajeti iliyoidhinishwa katika Mwaka wa fedha 2017/18;

- iii) Mpango wa Maendeleo ya Taifa unaonesha ongezeko la asilimia 0.06 katika fedha za maendeleo, kwa mwaka wa fedha 2018/19, wakati bajeti ya maendeleo kwa Ofisi ya Rais, Menejementi ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, ambayo ni sawa na asilimia 0.60 ya Bajeti ya Taifa, imepungua kwa asilimia 49.88 ikilinganishwa na mwaka wa fedha 2017/18.

2.2.5 Kupokea na kujadili taarifa za Utekelezaji

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitekeleza jukumu hili ikiwa ni uzingatiaji wa masharti ya Kifungu cha 7 (1) (c) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Januari, 2016.

a). Wakala wa Barabara Vijijini na Mijini (TARURA)

Mheshimiwa Spika, Wakala huu ulianzishwa kwa mujibu wa Sheria ya Wakala za Serikali, Sura 245 na kuanza kutekeleza majukumu yake tarehe 2 Julai, 2017. Kuanzishwa kwa wakala huu ni muendelezo wa utekelezaji wa mabadiliko (*reforms*) kwenye sekta ya ujenzi na barabara yaliyoanza mwaka 1998 ambayo ni pamoja na marekebisho ya Road Tolls Act, kuanzishwa kwa Mfuko wa Barabara (RF), TANROADS na sasa TARURA.

TARURA ambayo inahudumia mtandao wa barabara wenye jumla ya **kilomita 108,946** ina majukumu makubwa ya ujenzi, ukarabati na matengenezo barabara za Vijijini na Mijini pamoja na madaraja na mpango mkakati wa kuondoa vikwanzo ili barabara ziweze kupitika muda wote. Aidha, TARURA inatarajiwa kuimarisha barabara zinazopita kwenye maeneo muhimu yenye viwanda na kilimo na hivyo kusaidia shughuli za kiuchumi na kijamii.

Mheshimiwa Spika, taarifa ya utekelezaji wa kazi za matengenezo ya barabara inaonesha kwamba, katika mwaka wa fedha 2017/2018 Serikali kupitia Mfuko wa Barabara ilitenga **shilingi bilioni 247.70** kwa TARURA. Hadi kufikia Juni 30, 2018 fedha iliyokuwa imetolewa ilikuwa **shilingi bilioni 179.3** ambayo ni sawa na asilimia 72.4. Katika mwaka wa fedha 2018/2019 **shilingi bilioni**

243.2 zimetengwa na Serikali kupitia Mfuko wa Barabara kwa ajili ya TARURA kutekeleza majukumu yake.

Kamati inatambua kazi nzuri inayofanywa na TARURA katika maeneo mbalimbali nchini, kwa lengo la kuhakikisha barabara hizo zinapitika wakati wote. Hatua hiyo inaondoa kero kwa wananchi na hivyo kuwawezesha kutekeleza shughuli za kiuchumi na uzalishaji kama vile kilimo, biashara n.k

Mheshimiwa Spika, ni mtazamo wa Kamati kwamba ili TARURA iweze kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi inapaswa kuondokana na changamoto zinazoikabili ambazo ni pamoja na ufynyu wa bajeti ikilinganishwa na mtandao wa barabara nchini, upungufu wa watumishi na vitendea kazi (hasa magari) na majengo ya ofisi.

Kamati inafikiri njia mojawapo ya kuongeza uwezo wa kifedha wa wakala hii ni kuongeza mgawo wa fedha kutoka Mfuko wa Barabara (RF) kutoka asilimia 30 ya sasa hadi asilimia 50.

Aidha, Serikali iwezeshe wakala huu kutunga sheria ndogo ndogo kwa lengo la kuzuia uharibifu wa miundombinu ya barabara na kuwezesha barabara hizo kudumu kwa muda mrefu.

b). **Mkakati wa Ukarabati wa Shule Kongwe za Sekondari za Serikali Nchini**

Mheshimwa Spika, mkakati huu unalenga kurudisha shule kongwe katika ubora wake baada ya miundombinu yake kuchakaa na kuharibika kwa kiwango kikubwa. Mkakati huu ulianza kutekelezwa katika mwaka wa fedha 2016/2017 na unagharamiwa na Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo katika Elimu (Education Program For Results – EPSR).

Jumla ya shule 89 kongwe zitakarabatiwa kwa awamu ambapo awamu ya kwanza yenye shule 49 ilianza kutekelezwa mwaka wa fedha 2016/2017. Aidha, maandalizi kwa ajili ya awamu ya pili yenye shule 17 yameanza.

Jumla ya **shilingi bilioni 35.58** zilitengwa kutumika katika awamu ya kwanza ya ukarabati, na hadi Oktoba, 2018 wakati Kamati inapokea taarifa kuhusu mkakati huu tayari **shilingi bilioni 22.43** (sawa na asilimia 63.04) zilikuwa zimetumika na ukarabati

kukamilika kwa baadhi ya shule, huku ukiendelea katika shule nyingine.

Kamati ilitembelea Shule ya Sekondari ya Wavulana ya Ihungo iliyoko Mkoani Kagera ambayo ni miongoni mwa shule zilizokarabatiwa ili kujionea kazi iliyofanyika.

Mheshimiwa Spika, shule hii imejengwa upya na Serikali kwa kushirikiana na Idara ya Maendeleo ya Kimataifa ya Uingereza (*Department for International Development – DfID*) kufuatia kuathiriwa vibaya na tetemeko lililotokea mkoani Kagera, mwezi Septemba, 2016.

Kiasi kilichotengwa kwa ajili ya ujenzi wa shule hii ni **shilingi bilioni 10.5** kwa ajili ya ujenzi wa majengo matatu ya madarasa yenye vyumba 24 na ofisi 8, jengo la vyoo lenye ghorofa moja, majengo matatu ya mabweni yenye jumla ya vyumba 288, nyumba thelathini (30) za Walimu na mifumo ya maji taka.

Wakati Kamati inatembelea shule hii mwezi Juni, 2018 ujenzi ulikuwa umefikia asilimia 80.5 na ulitarajiwa kukamilika mapema ili kuruhusu shule kuchukua wanafunzi wa kidato cha tano, jambo ambalo lilifanyika.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza kwa dhati hatua ya Serikali kukarabati shule kongwe nchini, kwani itawezesha kurejesha heshima ya shule hizo pamoja na kuongeza ari ya utendaji kwa Walimu kutokana na mazingira mazuri ya kazi.

Pamoja na kazi nzuri inayofanyika, bado kuna changamoto iliyoshuhudiwa na Kamati na ambayo inatia doa juhudi za Serikali katika mkakati huu. Changamoto hiyo ni Wakala wa Majengo Tanzania (TBA) ambaye amepewa kadhi katika shule kadhaa nchini, kushindwa kutimiza majukumu yake kikamilifu na hivyo kukiuka masharti ya mikataba aliyosaini ili kutekeleza ujenzi au ukarabati.

Ni ushauri wa Kamati kwamba, Ofisi ya Rais – TAMISEMI irejee (*review*) mikataba yote ambayo imeingia na TBA kuhusu ujenzi na ukarabati wa shule kongwe, na iwapo itabaini kasoro za utekelezaji basi hatua stahiki zichukuliwe ikiwa ni pamoja na kusitisha au kuvunja mikataba kwa mujibu wa sheria.

c). Programu ya Usambazaji Maji safi na salama Vijijini

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa Programu hii uko katika awamu ya pili na unalenga kuongeza na kuboresha upatikanaji wa huduma ya maji katika maeneo ya vijijini. Malengo hayo yanaenda sambamba na Sera ya Maji ya Taifa na Ilani ya Uchaguzi ya Chama Cha Mapinduzi ya mwaka 2015, ambazo miongoni mwa mambo mengine zinalenga kuhakikisha upatikanaji wa huduma ya maji na usafi wa mazingira unafikia asilimia 85 katika maeneo ya vijijini na asilimia 90 katika maeneo ya mijini ifikapo mwaka 2020.

Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa inasimamia programu hii kwa sababu ndiyo yenye jukumu la kuratibu na kusimamia sera ya ugatuaji wa madaraka kutoka Serikali Kuu kwenda Mamlaka za Serikali za Mitaa na huko ndiko programu za maji zinafanyika kwa kiwango kikubwa kwa kushirikisha wananchi. Aidha, ni muhimu kukumbuka kwamba, Ofisi ya Rais – TAMISEMI inafanya kazi kwa karibu na Wizara ya Maji na Umwagiliaji kusimamia utekelezaji wa miradi ya maji.

Mheshimiwa Spika, Kamati inaendelea kupongeza juhudi za Serikali katika kuhakikisha wananchi wanapata maji safi na salama kwa kutenga fedha za kutosha kugharamia Mpango wa Usambazaji Maji Safi na Salama Vijijini.

Katika mwaka huu wa fedha Mamlaka za Serikali za Mitaa zimeidhinishiwa jumla ya **shilingi bilioni 254.87** kwa ajili ya ujenzi wa miradi ya maji, kutekeleza kampeni ya usafi wa mazingira na usimamizi wa miradi. Ili kuhakikisha kunakuwa na usimamizi madhubuti Ofisi ya Rais – TAMISEMI Makao Makuu iliidhinishiwa **shilingi milioni 332** kwa ajili ya uratibu na usimamizi wa miradi ya maji na Sekretarieti za Mikoa ziliidhinishiwa **shilingi bilioni 2.77** kwa ajili ya usimamizi wa miradi ya maji katika Mamlaka za serikali za Mitaa.

Mheshimiwa Spika, ingawa kiasi kilichotengwa ni kikubwa, bado kuna changamoto kubwa kuhusiana na upatikanaji wa fedha hizo kutoka Hazina. Hadi kufikia mwezi Disemba, 2018, ni **shilingi bilioni 31.53** tu sawa na asilimia 12.23 ndiyo zilipokelewa kwa ajili ya usimamizi na utekelezaji wa miradi ya maji.

Kamati inasikitishwa na mwenendo wa upatikanaji wa fedha hasa kwa kuzingatia kwamba, katika kipindi hicho Ofisi ya Rais –

TAMISEMI, Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa zilikuwa na miradi 482 ya maji ambayo utekelezaji wake unaendelea.

Aidha, utekelezaji wa programu hii unakabiliwa na uhaba wa Wataalam wa maji na uchakavu wa miundombinu ya vituo vya kuchotea maji ambao umesababisha vituo 39,509 sawa na asilimia 30.62 ya vituo vyote vya kuchotea maji 128,991 vilivyopo nchini kushindwa kufanya kazi.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza hatua ya Bunge kutunga sheria ambayo imeanzisha Wakala wa Maji Vijijini (RUWA) ambacho kitakuwa ni chombo chenye dhamana ya kusimamia masuala yote ya maji. Hata hivyo, ni rai ya Kamati kwamba, chombo hiki kitakapoanza kazi kiwezeshe utekeleza majukumu yake kwa ukamilifu.

d). Ujenzi wa Hospitali za Halmashauri na Vituo vya Afya

Mheshimiwa Spika, utekelezaji wa mpango wa ujenzi wa vituo vya afya unalenga kuboresha hali ya utoaji wa huduma za afya kwa kuzingatia Mpango wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka mitano, Awamu ya Pili wa 2016/17 kwa lengo la kuchangia: -

- kupunguza vifo vya mama wajawazito kutoka 432 mwaka wa fedha 2014/15 hadi 250 kwa kila vizazi hai 100,000 ifikapo mwaka 2020/21;
- kupunguza vifo vya watoto wachanga kati ya watoto 1,000 waliozaliwa kutoka 43 mwaka 2014/15 hadi 42 ifikapo mwaka 2020/21 na;
- kupunguza vifo vya watoto chini ya miaka mitano kati ya watoto 1,000 kutoka 67 vilivyokuwepo mwaka 2014/15 hadi 45 ifikapo mwaka 2020/21 kwa

Mpango huu wa ujenzi wa vituo vya kutolea huduma ya afya unatekelezwa kwa kushirikisha wananchi, wadau mbalimbali wa maendeleo, sekta binafsi na mashirika ya dini. Kwa sasa Serikali imeweka kipaumbele katika kukamilisha maboma yaliyoanza kujengwa kwa kutumia nguvu za wananchi ili miradi hiyo ikamilike na kuanza kutoa huduma na kutowavunja moyo wananchi waliojitolea kuitekeleza.

Ukarabati na ujenzi wa vituo vya afya ulianza Oktoba, 2017 na unahusisha vituo 350 nchi nzima ambavyo utekelezaji wake

unafanyika katika awamu tano tofauti chini ya usimamizi wa Ofisi ya Rais – TAMISEMI kwa gharama ya zaidi ya **shilingi bilioni 137.35**.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza dhamira ya Serikali katika ujenzi wa Vituo vya afya vingi katika kipindi cha muda mfupi. Hata hivyo, uzoefu umebaini kwamba bajeti ya kulingana (*frat rate*) inayotengwa kwa vituo vyote nchini siyo halisi kwani gharama za ujenzi hazifanani kote nchini. Aidha, bajeti hiyo ni ndogo ikilinganishwa na mahitaji ya ujenzi wa kituo cha afya na upatikanaji wa vifaa tiba na vitendanishi.

Ni maoni ya Kamati kwamba, Serikali iongeze bajeti ya ujenzi wa kituo cha afya ili kiweze kukamilika. Aidha, mkakati wa kuandaa wataalam wa tiba uanze mapema ili vituo vinapokamilika viweze kuanza kutoa huduma na kuwapunguzia wananchi adha na usumbufu wa kukosa huduma ya afya.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia inatambua na kupongeza hatua ya Serikali kutenga na kuidhinishwa **shilingi bilioni 100.5** katika mwaka wa fedha 2018/2019 kwa ajili ya kuanza ujenzi wa Hospitali za Halmashauri 67 katika halmashauri ambazo hazikuwa na hospitali hizo.

Hadi kufikia Novemba, 2018 fedha hizo zilikuwa zimetolewa zote na kupelekwa kwenye Halmashauri husika ili kuanza michakato ya ujenzi na ambao Serikali imeelekeza ukamilike ndani ya kipindi cha miezi sita kuanzia Disemba, 2018.

Kiasi hicho cha fedha kimekadiriwa kuwezesha ugharamiaji wa ujenzi wa jengo la utawala, jengo la wagonjwa wa nje, stoo ya dawa, maabara, jengo la vipimo vya mionzi, jengo la kufulia nguo na jengo la wazazi.

Ni ushauri wa Kamati kwamba, pamoja na nia njema ya Serikali ya kuhakikisha halmashauri ambazo hazina hospitali za wilaya zinaanza ujenzi, gharama ya **shilingi bilioni 1.5** iliyotengwa kwa kila hospitali ni ndogo (sawa na asilimia 20 ikilinganishwa na lengo la **shilingi bilioni 7.5**) hivyo Serikali ianze kuandaa bajeti ambayo itaongezwa kwa halmashauri husika ili kuendeleza ujenzi uliokusudiwa.

Aidha, Serikali ianze maandalizi ya kupata na kuajiri watumishi wa sekta ya afya sambamba na ununuzi wa vifaa tiba na vitendanishi

ili kuwezesha hospitali hizi kutoa hudumia kikamilifu mara zitakapokamilika.

e). Tume ya Utumishi wa Walimu (TSC)

Mshimiwa Spika, Tume hii ilianzishwa kwa Sheria Na. 25 ya Mwaka 2015 ili kuweza kusimamia utumishi wa Walimu nchini kwa lengo la kukabili changamoto zilizokuwepo katika kusimamia utumishi wa Walimu.

Hiki ndicho chombo chenye jukumu la kuendeleza na kusimamia utumishi wa Walimu kwa kuhakikisha Walimu wanatimiza wajibu wao na kupata stahili zao kikamilifu.

Hata hivyo, TSC imekuwa ikikabiliwa na changamoto kadhaa katika utendaji wake. Miongoni mwa changamoto hizo ni ufinyu wa bajeti inayotengwa na kiasi kinachotolewa kuwa kidogo. Mfano katika mwaka wa fedha 2018/19 Tume ya Utumishi wa walimu iliidhinishiwa jumla ya **shilingi bilioni 12.52**, hata hivyo katika kipindi cha Julai hadi Disemba ,2018 Tume ilikuwa imepokea **shilingi bilioni 4.71** kati ya lengo la **shilingi bilioni 6.62** ambazo zilipaswa kupokelewa. Kiasi hicho ni sawa na asilimia 74.5 ya lengo.

Mheshimiwa Spika, shughuli ambazo ziliweza kutekelezwa na Tume ya Utumishi wa Walimu ni pamoja na kuthibitisha kazini Walimu 2,793 wakiwemo wa shule ya msingi 547 na shule ya sekondari walimu 2,246. Aidha, Walimu wa Sekondari 2,536 walipandishwa daraja.

Mheshimiwa Spika, licha ya umuhimu wake chombo hiki kimekuwa kikikabiliwa na changamoto kadhaa ikiwa ni pamoja na bajeti finyu inayokwamisha utekelezaji wa majukumu ya kisheria ya chombo hiki. Aidha, TSC ina upungufu wa ofisi, samani na watumishi kuanzia ngazi ya makao makuu hadi katika wilaya 139 ambazo zinahitaji watumishi 179 ili kukidhi mahitaji ya ikama.

Ni ushauri wa Kamati kwamba, kutokana na mamlaka ya chombo hiki iwapo kitapatiwa bajeti inayojitosheleza kinaweza kufanya utafiti na kumshauri Waziri mwenye dhamana juu ya namna nzuri za kushughulikia masuala yanayowahusu Walimu. Aidha, TSC inaweza ikafanya utafiti na kushauri kuhusu namna ya kuwa na uwiano ulio sawa baina ya Walimu wa masomo ya sayansi na masomo ya sanaa; na baina ya walimu wa mijini na vijijini.

f). Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA)

Mheshimiwa Spika, mpango huu umeendelea kuandaa na kusimamia mfumo wa kitaifa wa umiliki wa rasilimali na uendeshaji wa biashara unaotambulika na kukubalika kisheria. Kupitia mpango huu wanyonge wanawezeshwa kurasimisha mali walizonazo (ardhi na biashara) na kuzitumia kujikwamua kiuchumi.

Ili kufanikisha utekelezaji wa shughuli za urasilimishaji nchini, MKURABITA inazijengea uwezo Mamlaka za Serikali za Mitaa Tanzania Bara na Wizara za kisekta kwa upande wa Zanzibar, kwa kutoa mafunzo kwa watendaji wa Halmashauri za Miji na Wilaya, Manispaa, Kata, na Shehia ili kuendeleza urasilimishaji katika maeneo yao.

Katika kipindi cha kuanzia Aprili hadi Septemba, 2018 mpango huu umefanya utafiti wa sekta isiyo rasmi nchini, kupitia radio na television kuhusu MKURABITA na uwezeshaji wananchi kiuchumi, na wameingia makubaliano na Shirika la Utangazaji la Zanzibar - ZBC ya kuandaa vipindi vyenye tija ya urasilimishaji rasilimali na biashara Zanzibar.

Katika kipindi cha Oktoba, 2018 hadi Juni, 2019 MKURABITA imepanga kuanzisha vituo vitano (5) vya urasilimishaji biashara katika halmashauri tano (5) za Wilaya ya Geita, Njombe, Singida, Tanga na Singida; na kutoa mafunzo kwa watu 5,000 kuhusu fursa na matumizi bora ya Hati Miliki za Kimila.

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia umuhimu wa kazi zinazotekelezwa na MKURABITA ni mtazamo wa Kamati kwamba, Serikali iongeze bajeti ya MKURABITA kwani inayotengwa ni kidogo sana na inaathiri mpango huu kusambaa katika maeneo mengine ya nchi.

g). Idara ya kumbukumbu na Nyaraka za Taifa.

Mheshimiwa Spika, ili kuhakikisha kuwa kumbukumbu na nyaraka za umma zinahifadhiwa na zinapatikana haraka kwa watumiaji, idara imefanikiwa kuanzisha, kusimika na kusimamia matumizi ya mifumo ya kieletroniki ya uhifadhi wa kumbukumbu na nyaraka kama Mfumo wa masijala ya kieletroniki (*e – file management system*) katika Taasisi za Umma. Hadi sasa jumla ya Watumishi 179 kutoka

Taasisi 44 wamepatiwa mafunzo, na kati ya Taasisi hizo Taasisi za Umma thelathini na tisa (39) zimeunganishwa na zinatumiwa mfumo huo.

Vile vile, mfumo wa utunzaji wa taarifa za kumbukumbu tuli katika kituo cha taifa (*The National Records Centre Management System*) unahifadhi taarifa za majalada yanayohamishiwa katika kituo cha Taifa Dodoma kutoka katika Taasisi za umma na kurahisisha uhifadhi na upatikanaji wake zinapohitajika kwa ajili ya utoaji maamuzi mbalimbali Serikalini

Mheshimiwa Spika, hadi kufikia Septemba, 2018 jumla ya Taasisi 55 zikiwemo Wizara, Mkoa, Wilaya, Idara, Wakala na Mamlaka mbalimbali za Serikali zilikuwa zimehamishiwa na kuhifadhiwa majalada yake takribani 124,476.

Idara ya kumbukumbu na nyaraka za Taifa imekuwa ikihifadhi nyaraka mbalimbali toka kipindi chote cha utawala wa kikoloni na baada ya uhuru. Inakadiriwa kwamba, Idara ina nyaraka zenye kurasa 9,487,000 ambazo ziko kwenye mfumo wa karatasi na mikanda na baadhi yake zimeanza kuchakaa kutokana na kukaa kwa muda mrefu.

Ni ushauri wa Kamati kwamba kwa kuwa wananchi wengi hawajui shughuli zinazotekelezwa na idara hii, ni vyema ikajitangaza kupitia vyombo vya habari ili shughuli zake ziweze kufahamika. Aidha, idara itoe matangazo ya kukaribisha watu wenye hazina ya taarifa za kale kwa ajili ya kuzipata na kuzihifadhi.

(h) Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF)

Mheshimiwa Spika, mfuko huu umetokelezwa katika awamu tatu tangu ulipoanzishwa mwaka 2000. Awamu ya kwanza iliyotekelezwa mwaka 2000 – 2005 katika maeneo 42 (halmashauri za Tanzania Bara, na Unguja na Pemba) ililenga kuwapatia wananchi huduma muhimu katika sekta za maji, elimu, miundombinu, afya n.k ambapo miradi 1,704 ilitekelezwa kwa **shilingi bilioni 72**.

Serikali iliamua kueneza mafanikio yaliyopatikana katika awamu ya kwanza kwenye halmashauri zote 124 za wakati huo Tanzania Bara, pamoja na Unguja na Pemba na kwa kuanzisha awamu ya pili (TASAF II) iliyotekelezwa kwa kipindi cha miaka nane (2005 – 2013) ambapo miradi 12,347 ilitekelezwa kwa **shilingi bilioni 430**.

Mheshimiwa Spika, TASAF Awamu ya Tatu ambayo ilizinduliwa mwezi Agosti, 2013 inatekeleza Mpango wa Kunusuru Kaya Maskini kwa lengo la kuziwezesha kaya maskini kuongeza kipato, fursa na uwezo wa kugharamia mahitaji muhimu.

Tangu kuanza kutekelezwa kwa awamu hii zaidi ya walengwa milioni moja na elfu tano (1,005,495) waliopo katika Vijiji/Mitaa/Shehia 9,968 wananufaika na mpango wa ruzuku ambao zaidi ya shilingi bilioni 706 zimeishatolewa na kutumika katika ngazi zote za utekelezaji.

Kutokana na utekelezaji wa mpango huu zaidi ya asilimia 95 ya watoto walio chini ya miaka 5 kutoka kaya za walengwa wanahudhuria kliniki, huku zaidi ya asilimi 97 ya watoto wanaotoka kaya za walengwa wakihudhuria shuleni. Kuimarika kwa mahudhurio hayo ni ishara njema ya kujenga nguvu kazi yenye uelewa kwa kizazi kijacho.

Mheshimiwa Spika, pamoja na mafanikio hayo mpango wa kunusuru kaya maskini umekuwa ukikabiliwa na changamoto kadhaa ikiwa ni pamoja na ufinyu wa bajeti kutokana na Serikali kushindwa kuchangia kikamilifu theluthi moja (1/3) kwa mujibu wa makubaliano na wadau wengine wa mpango huu.

Kwa mfano katika kipindi cha miaka mitano ya bajeti kuanzia 2013/2014 – 2017/2018 Serikali iliweza kuchangia **shilingi bilioni 4.35** tu kati ya **shilingi bilioni 63.5** zilizoidhinishwa na Bunge. Kiasi hicho ni sawa na takribani asilimia 7 tu. Mchanganuo zaidi wa uchangiaji wa Serikali ni kama unavyoonekana katika jedwali hapa chini.

Mwaka	Kiasi idhinishwa (Tsh)	Kiasi tolewa (Tsh)	Bakaa
2013/14	18,500,000,000	3,000,000,000	15,500,000,000
2014/15	14,000,000,000	600,000,000	13,400,000,000
2015/16	14,000,000,000	0.00	14,000,000,000
2016/17	14,000,000,000	0.00	14,000,000,000
2017/18	3,000,000,000	750,000,000	2,250,000,000
Jumla	63,500,000,000	4,350,000,000	59,150,000,000

Maelezo: Uchangiaji wa Serikali katika Mpango wa Kunusuru Kaya Maskini kwa kipindi cha miaka mitano 2013/14 – 2017/18.

Mheshimiwa Spika, tafsiri ya takwimu katika jedwali hilo ni kwamba, mpango wa kunusuru kaya maskini kwa takribani asilimia 93 umekuwa ukitekelezwa kwa fedha za mikopo na misaada kutoka kwa wahisani.

Hali hii inaashiria kwamba, mpango huu hautaweza kutekelezwa iwapo ushiriki wa wahisani utafikia ukomo.

Ni maoni ya Kamati kwamba, ni vyema Serikali ikatathmini ushiriki wake katika mpango huu na kuanza kutoa fedha kikamilifu ili kujenga mazingira ya kugharamia mpango huu kwa fedha za ndani iwapo wahisani watajiiondoa.

2.2.6 Semina kwa Wajumbe wa Kamati

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka mmoja cha utekelezaji wa majukumu ya Kamati, Wajumbe walipata fursa ya kushiriki katika semina mbazo zililenga kuwajengea uwezo kama ifuatavyo: -

a) **Mkakati wa Taifa Dhidi ya Rushwa na Mpango wa Utekelezaji kwa Awamu ya Tatu (2017 -2022)**

Mheshimiwa Spika, semina hii iliandaliwa na kuendeshwa na African Parliamentarians Network Against Corruption (APNAC) kwa kushirikiana na Mradi wa Legislative Support Program (LSP) unaotekelezwa na Ofisi ya Bunge chini ya ufadhili wa Mpango wa Maendeleo wa Umoja wa Mataifa (UNDP).

Kupitia semina hii Wajumbe waliweza kupata uelewa wa kutosha juu ya Awamu ya Tatu ya Utekelezaji wa Mkakati wa Taifa dhidi ya Rushwa (2017 – 2022), na hivyo kuwa na wigo mpana wa uelewa katika kusimamia na kuishauri Serikali katika masuala yanayohusu mapambano dhidi ya rushwa nchini.

Kwa namna ya pekee nichukue fursa hii kuushukuru Mradi wa LSP kwa kugharamia semina hii na kuwezesha wajumbe kupata uelewa wa kutosha kuhusu masuala ya rushwa. Ni matumaini yangu kwamba, LSP itaendelea kufadhili semina za jinsi hii ili kuendelea kuongeza uelewa wa Wabunge katika mapambano dhidi ya rushwa, hasa kwa kuzingatia kwamba wao ni viongozi wa wanapaswa kuongoza mapambano dhidi ya rushwa.

Mheshimiwa Spika, madhara ya rushwa ni mabaya sana kiasi cha kufananishwa na ugonjwa wa saratani, kama alivyowahi kunukuliwa Makamu wa Rais wa 47 wa Marekani (2009 – 2017), Joe Biden kwamba; ***“Corruption is a cancer: ... it wastes the talent of entire generations. It scares away investments and jobs”***.

Kwa tafsiri isiyo rasmi anachosema kiongozi huyo ni kwamba, **“Rushwa ni saratani: ... Inapoteza kipaji cha vizazi vyote. Inafukuza uwekezaji na kazi”**.

Mheshimiwa Spika, sote tunajua madhara ya ugonjwa wa saratani kwamba ni kifo kwa binadamu. Hali kadhalika, hatua ya rushwa kufananishwa na ugonjwa huu, ni ishara kwamba nayo ina madhara makubwa kwa jamii, hivyo tunapaswa kuipiga vita kwa nguvu zote.

b) Malengo ya Maendeleo Endelevu (SDGS) Utekelezaji Ufuatiliaji na Mapitio, Tanzania mwaka 2017

Mheshimiwa Spika, semina hii iliandaliwa na kuendeshwa na shirika lisilo la kiserikali la Policy Forum kwa lengo la kuwaongezea Wajumbe uelewa kuhusu mchakato wa uchambuzi wa bajeti kwa kuangalia Mpango wa Maendeleo endelevu katika utekelezaji na ufuatiliaji na mapitio ya Bajeti.

Semina hii ilijikita katika maeneo ambayo yanashabihiana na elimu au afya, na uwiano wa kiasi cha fedha kinachotengwa katika sekta hizo ikilinganishwa na bajeti ya Taifa ambapo ilibainika kwamba, kiasi kinachotengwa bado ni kidogo.

Aidha, uwiano wa kiasi cha fedha kinachopatikana ikilinganishwa na kiasi cha fedha kilichotengwa na kuidhinishwa na Bunge kwa ajili ya maeneo hayo uliangaliwa, ambapo ilibainika kwamba, kiasi kinachotolewa ni kidogo na hakitoki kwa wakati hivyo kuathiri mipango ya utekelezaji iliyoandaliwa.

c) Uchambuzi wa bajeti kwa ajili ya sekta ya elimu

Mheshimiwa Spika, semina hii iliandaliwa na kuendeshwa na shirika lisilo la kiserikali la HakiElimu kwa lengo la kuwaongezea Wajumbe wa Kamati uelewa wa namna ya kuchambua bajeti inayoelekezwa kwenye sekta ya elimu.

Semina hiyo ilizingatia uhalisia kwamba, sehemu kubwa ya bajeti ya elimu inatekelezwa chini ya Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa ambako Kamati hii imekasimiwa jukumu la kuisimamia na kuishauri Serikali. Sote tunatambua kwamba, elimu msingi kwa maana ya elimu ya msingi (darsa la I – VII) hadi elimu ya sekondari (kidato cha I – IV), na elimu ya sekondari ya juu (kidato cha V – VI) inasimamiwa na Ofisi ya Rais – TAMISEMI.

Mheshimiwa Spika, kutokana na semina hiyo Wajumbe wa Kamati walibaini kwamba kwa ujumla bajeti inayotengwa kwa ajili ya sekta ya elimu imepungua katika miaka miwili ya bajeti 2017/2018 na 2018/2019) ikilinganishwa na miaka mitatu ya bajeti ya 2014/2015, 2015/2016 na 2016/2017 ambapo bajeti iliongezeka kutoka shilingi bilioni 3,465 hadi shilingi bilioni 4770.

Aidha, Wajumbe waliweza kubaini kwamba mwenendo wa kupungua kwa bajeti ya sekta ya elimu ni tofauti na mwenendo wa bajeti ya taifa ambayo iliongezeka kutoka **shilingi trilioni 29, 540 hadi shilingi trilioni 32,700** katika kipindi cha miaka mitatu ya fedha iliyopita.

Vilevile, Wajumbe walielewa kwamba, ingawa bajeti ya sekta ya elimu inagawanywa katika Wizara tatu, Ofisi ya Rais – TAMISEMI ndiyo inachukua kiasi kikubwa (asilimia 69.4) na zilizobaki ni Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia ambayo inachukua asilimia 30.4, na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto inayopata asilimia 0.2.

Mheshimiwa Spika, pamoja na Ofisi ya Rais – TAMISEMI kupata sehemu kubwa ya bajeti ya sekta ya elimu, sehemu kubwa ya bajeti hiyo inaelekezwa kwenye matumizi ya kawaida na siyo maendeleo. Kwa mfano katika bajeti ya mwaka huu wa fedha (2018/2019) asilimia 93 ya bajeti ya sekta ya elimu katika TAMISEMI imeelekezwa kwenye matumizi ya kawaida, na asilimia 7 tu ndiyo imeelekezwa katika maendeleo. Hii ni ishara kwamba, utekelezaji wa miradi ya maendeleo katika sekta ya elimu utaendelea kusuasua.

Hali hii itachangia kuathiri mazingira ya kujifunzia na kufundishia kwani shule nyingi miundombinu yake inahudumiwa na TAMISEMI. Hii inaunga mkono taarifa ya Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) ya mwaka wa fedha 2016/17 ambayo ilibainishwa kwamba, shule za msingi zina upungufu wa: - vyumba vya madarasa kwa asilimia 85, matundu ya vyoo kwa asilimia 83, nyumba za walimu kwa asilimia 66 na madawati kwa asilimia 14.

Aidha, kwa upande wa sekondari ripoti hiyo ilionesha kuna upungufu wa: - vyumba vya madarasa kwa asilimia 52, maabara kwa asilimia 84, madawati kwa asilimia 86, nyumba za walimu asilimia 85, na matundu ya vyoo asilimia 53.

Mheshimiwa Spika, ni ushauri wa Kamati kwamba, Serikali iongeze zaidi bajeti ya sekta ya elimu mwaka hadi mwaka hasa kwa kuzingatia ukweli kwamba, uamuzi wa Serikali kutoa elimu bila malipo umewezesha wazazi wengi kupeleka watoto wao shule na hivyo kusababisha ongezeko kubwa la hitaji la miundombinu ya elimu.

2.2.7 Ziara za Ukaguzi wa Miradi

(i) Mkakati wa Ukarabati wa Shule Kongwe za Sekondari

Mheshimiwa Spika, ili kujjonea kazi iliyofanyika na kulinganisha na thamani halisi ya fedha “value for money” katika ukarabati wa shule kongwe nchini, Kamati ilitembelea Shule za Sekondari za Ihungo na Nyakato, mkoani Kagera.

Serikali ililazimika kujenga upya shule hizi baada ya miundombinu ya majengo yake kuathiriwa vibaya na tetemeko lililotokea mkoani Kagera, mwezi Septemba, 2016.

Shule ya Ihungo imejengwa upya na Serikali kwa kushirikiana na Idara ya Maendeleo ya Kimataifa ya Uingereza (*Department for International Development – DfID*) kwa gharama ya shilingi bilioni 10.5, ilihali shule ya Nyakato imejengwa kwa fedha za Serikali pekee jumla ya shilingi bilioni 2.45.

Ujenzi wa shule ya Ihungo umehusisha majengo matatu ya madarasa yenye vyumba 24 na ofisi 8, jengo la vyoo lenye ghorofa moja, majengo matatu ya mabweni yenye jumla ya vyumba 288, nyumba thelathini (30) za Walimu na mifumo ya maji taka. Aidha, ulifanyika ukarabati wa majengo mawili ya maktaba na maabara, na bwalo la chakula na jiko.

Mheshimiwa Spika, wakati Kamati inatembelea shule hizi mwezi Juni, 2018 ujenzi ulikuwa umekamilika kwa asilimia 100 katika shule ya Nyakato na asilimia 80.5 (shule ya Ihungo) na ulitarajiwa kukamilika mapema ili kuruhusu wanafunzi wa kidato cha tano, kujiunga na masomo kuanzia mwezi Julai, 2018.

Kamati inapongeza kwa dhati hatua ya Serikali kujenga upya majengo ya shule hizi kwa kutumia teknolojia ya kisasa ambayo itayawezesha kuhimili matetemeko ya ardhi. Kukamilika kwa ujenzi wa shule hizo, mbali na kutoa fursa kwa Wanafunzi wengi kujiunga na masomo

ikilinganishwa na idadi ya awali, umeboresha mazingira ya kusomea kwa wanafunzi na mazingira bora ya kufundishia na makazi kwa Walimu.

Aidha, ni hatua chanya kwa Serikali katika mkakati wake wa kurejesha heshima ya shule za Serikali na kuongeza ari ya utendaji kwa Walimu kutokana na mazingira mazuri ya kazi.

Mheshimiwa Spika, pamoja na mafanikio hayo Kamati ilibaini changamoto ambayo inatia doa juhudi za Serikali katika mkakati huu. Changamoto hiyo ni Wakala wa Majengo Tanzania (TBA) ambaye amepewa kazi ya ukarabati katika shule kadhaa nchini, kushindwa kutimiza majukumu yake kikamilifu na hivyo kukiuka masharti ya mikataba aliyosaini na wateja wake.

Ni ushauri wa Kamati kwamba, Ofisi ya Rais – TAMISEMI irejee (review) mikataba yote ambayo imeingia na TBA kuhusu ujenzi na ukarabati wa shule kongwe, na iwapo itabaini kasoro za utekelezaji basi hatua stahiki zichukuliwe ikiwa ni pamoja na kusitisha au kuvunja mkataba kwa mujibu wa sheria.

ii. Mradi wa Uendelezaji wa Jiji la Dar es Salaam (DMDP)

Mheshimiwa Spika, Mradi wa Uendelezaji wa Jiji la Dar es Salaam (*Dar es Salaam Metropolitan Development Project*) una lenga kutatua changamoto zinazolikabili Jiji la Dar es Salaam kwa kuboresha huduma za jamii, miundombinu na kujenga uwezo wa Manispaa za Jiji la Dar es Salaam katika utoaji wa huduma za jamii.

Mradi huu unatekelezwa kwa ufadhili wa Benki ya Dunia wenye thamani ya dola za Marekani milioni 300 kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia 2015/2016. Aidha, Mfuko wa Maendeleo wa nchi za Nordic (NDF) umechangia dola za kimarekani milioni 5 ili kusaidia kukabili changamoto za mabadiiliko ya tabia nchi, huku Idara ya Maendeleo ya Kimataifa nchini Uingereza (DfID) ikichangia kupitia Benki ya Dunia shilingi bilioni 42 ili kuboresha Bonde la Mto Msimbazi. Serikali ya Tanzania imechangia shilingi bilioni 55.6 kwa ajili ya kulipa fidia katika maeneo ambayo yatapitwa na mradi.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilitembelea utekelezaji wa Mradi wa DMDP katika Halmashauri ya Manispaa ya Temeke ambayo katika kipindi cha mwaka 2015 – 2020 inatarajia kutumia shilingi bilioni 200 kwa ajili ya ujenzi wa miundombinu ya usafirishaji na mifereji ya maji, vituo vya mabasi, uwekaji taa za barabarani, masoko, ununuzi wa vifaa vya kuboresha ukusanyaji na usafirishaji wa taka ngumu, vyoo vya umma, uwanja wa mpira, na kituo cha Afya.

Halmashauri hiyo imechangia gharama za mradi kwa kulipa fidia kwa wananchi watakaopisha mradi kwa fedha za mkopo shilingi bilioni 19.6 kutoka Benki ya CRDB. Jumla ya wananchi 2,198 wameishalipwa fidia (shilingi bilioni 18.4) na taratibu za malipo ya shilingi bilioni 1.9 zinaendelea kwa wananchi 430.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilifanikiwa kutembelea barabara ya Kijichi – Toangoma (3.3 km) katika Kata ya Kijichi na kushuhudia ujenzi wa Daraja la Toangoma; barabara Mwanamtoti (1.8 km) na Jengo la Ofisi za DMDP ambalo limegharimu shilingi bilioni 21.67

Aidha, Kamati ilikagua ujenzi wa barabara zenye urefu wa kilomita 16; Stendi ya Mabasi na soko ambavyo vimetumia jumla ya shilingi bilioni 22.28.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza hatua madhubuti ambazo Serikali inazichukua ili kubadilisha sura ya jiji la Dar es Salaam kwa uboreshaji wa miundombinu ambayo licha ya kurahisisha huduma za usafiri, itaboresha madhari ya Jiji la Dar es Salaam na kusaidia kukabili matukio ya dharura kama majanga ambayo yanaweza kutokea.

2.2.8 **Muswada wa Sheria**

Mheshimiwa Spika, ulileta Muswada wa Sheria ya Tamko la Kutangaza Jiji la Dodoma kuwa Makao Makuu ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania wa Mwaka 2018 [*The Dodoma Capital City (declaration) Bill*, 2018 kwenye Kamati ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa ili iweze kuufanyia kazi.

Muswada huu ulipendekeza kutungwa kwa Sheria ya Tamko la Makao Makuu ya Mwaka 2018 kwa madhumuni ya kutangaza Jiji la Dodoma kuwa Makao Makuu ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Kamati ilitimiza wajibu wake wa kushughulikia Muswada huo kati ya Tarehe 21 hadi 28 Agosti, 2018 ambapo ilifanya uchambuzi wa kitaalam ulioboresha Muswada huo kwa kuzingatia maelezo na hoja zilizowasilishwa na Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais – TAMISEMI kuhusu vifungu vya Muswada, hoja za Wadau mbalimbali na kufanya tathmini na kuandaa maoni ambayo yalilisaidia Bunge kutunga Sheria ya Tamko la Makao Makuu iliyokidhi viwango.

Mheshimiwa Spika, kutungwa kwa sheria hii kuliwezesha nchi yetu kuwa na tamko la kisheria kuhusu Dodoma kuwa Makao Makuu ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, jambo ambalo lilikosekana kwa takribani miaka 45 iliyopita.

Aidha, ni dhahiri shahiri kwamba, Wajumbe wa Kamati ya Utawala na Bunge lako kwa ujumla tumeingia katika historia ya nchi yetu kwa kuwezesha kutungwa kwa Sheria ya Tamko la Makao Makuu ya nchi yetu ikiwa ni baada ya zaidi ya miongo minne. Kazi hii tuliyoifanya itadumu kuwa kumbukumbu isiyosahaulika kutoka kizazi kimoja hadi kingine kwa kadri nchi yetu itakavyodumu kuwepo katika ulimwengu huu.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO

3.1 Maoni

Mheshimiwa Spika, yafuatayo ni maoni ya Kamati kuhusiana na shughuli zilizotekelezwa katika kipindi cha kuanzia Januari, 2018 hadi Januari, 2019 ambayo yanabainisha mtazamo wa kile kilichojiri wakati wa kamati ikitimiza majukumu yake. Maoni hayo ni haya yafuatayo: -

(a) Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa

- i. Ufinyu wa bajeti inayotengwa kwa ajili ya TARURA ikilinganishwa na mtandao wa barabara ambao inausimamia, unaathiri utendaji wa wakala hiyo;
- ii. Upungufu wa watumishi, uhaba wa ofisi na vitendea kazi unaifanya TARURA ishindwe kutimiza majukumu yake kikamilifu;
- iii. Ukosefu wa sheria ndogo ndogo kwa lengo la kulinda na kuzuia uharibifu wa barabara zinazosimamiwa na TARURA kunachangia matumizi yasiyo sahihi ya barabara;
- iv. Ukarabati wa shule kongwe za Sekondari nchini unaboresha mazingira ya kusomea kwa wanafunzi na mazingira ya kufundishia na makazi bora kwa Walimu na hivyo kuinua ari ya utendaji;
- v. Hatua ya Wakala wa Majengo Tanzania (TBA) kushindwa kutekeleza kazi za ukarabati wa shule kongwe za Sekondari kwa mujibu wa makubaliano ya mkataba kunaathiri mkakati wa Serikali wa ukarabati wa shule kongwe za Sekondari;
- vi. Uhaba wa Wataalaam wa maji katika ngazi za halmashauri unaathiri utekelezaji wa miradi ya Programu ya Usambazaji Maji Safi na Salama Vijijini;
- vii. Mwenendo usioridhisha wa upatikanaji wa fedha kutoka Hazina kwa ajili ya Programu ya Usambazaji Maji Safi na Salama Vijijini unakwamisha utekelezaji wa miradi iliyokusudiwa;

- viii. Ujenzi wa Hospitali za Wilaya katika Halmashauri 67 ambazo hazikuwa na hospitali za ngazi hiyo, kutasaidia kuondoa usumbufu kwa wananchi ambao walikuwa wanakosa huduma hiyo;
- ix. Ujenzi na ukarabati wa vituo vya afya 350 ambao unaendelea nchini utasaidia kuboresha upatikanaji wa huduma ya afya kwa wananchi na hivyo kusaidia kupunguza vifo vya mama wajawazito na watoto;
- x. Hatua ya Serikali kutenga bajeti inayolingana (flat rate) kwa ajili ya ujenzi/ukarabati wa Vituo vya afya na ujenzi wa hospitali za Wilaya unaweza kuathiti utekelezaji wa miradi hiyo kwa baadhi ya maeneo;
- xi. Hatua ya baadhi ya Halmashauri kuendelea kuvutana kuhusu maeneo ya ujenzi wa hospitali za Wilaya wakati fedha za kuanza ujenzi zimetolewa na Serikali, kunaathiri juhudi za Serikali za kuwafikishia wananchi huduma ya afya; na
- xii. Bajeti finyu, upungufu wa ofisi na watumishi kunasababisha Tume ya Utumishi wa Walimu (TSC) ishindwe kutekeleza majukumu yake kikamilifu.

(b) Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora

- (i) Bajeti finyu inayotengwa kwa ajili ya Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA) unakwamisha jitihada za kuongeza wigo na kuyafikia maeneo mengi zaidi nchini;
- (ii) Hatua ya baadhi ya Viongozi wa Halmashauri kutoshirikiana na Waratibu wa MKURABITA katika ngazi ya halmashauri kunaathiri jitihada za mpango huo kuenea katika maeneo mengi nchini;
- (iii) Hatua ya MKURABITA kushirikiana na taasisi za kifedha kuelimisha wananchi juu ya umuhimu wa hati za haki miliki za kimila kutumiwa kama dhamana ya mikopo katika taasisi hizo, kumesaidia kujenga uelewa wa wananchi na wameanza kutumia fursa hiyo na kupata mikopo;
- (iv) Idara ya Kumbukumbu na Nyaraka za Taifa inapaswa kutumia vyombo vya habari kujitangaza ili wananchi waweze kufahamu shughuli zake;

- (v) Idara ya Kumbukumbu na Nyaraka za Taifa iandae utaratibu wa kutafuta na kukaribisha watu wenye hazina ya taarifa za kale ili wajitokeze na kuwasilisha taarifa hizo kwenye idara hiyo kwa ajili ya kuhifadhiwa;
- (vi) Hatua ya Serikali kushindwa kuchangia kikamilifu mchango wake katika mpango wa kunusuru kaya maskini kunafanya mpango huo kutegemea zaidi fedha za wahisani; na
- (vii) Upungufu wa fedha unakwamisha mpango wa TASAF kuzifikia kaya maskini katika vijiji, mitaa na shehia ambazo hazijafikiwa na hivyo kuibua malalamiko kutoka miongoni mwa wananchi wa maeneo hayo.

3.2 Mapendekezo

3.2.1 Wakala wa Barabara Vijijini na Mijini (TARURA)

KWA KUWA, Wakala hii imebainika kukabiliwa na changamoto kadhaa ikiwa ni pamoja na ufinyu wa bajeti, uhaba wa watumishi, ofisi na vitendea kazi vingine;

NA KWA KUWA; hali hiyo inaathiri utekelezaji wa majukumu ya wakala na kuifanya ishindwe kusimamia kikamilifu matengenezo ya miundombinu ya barabara inazosisimamia;

KWA HIYO, BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kutekeleza mambo yafuatayo: -

- i. Kutenga fedha za kutosha na kuzitoa kikamilifu kwa TARURA ili iweze kuhudumia kikamilifu mtandao wa barabara inaousimamia ambao una zaidi ya kilomita 108,000. Njia mojawapo ya kuongeza uwezo wa kifedha za Wakala hii ni kuongeza mgawo wa fedha kutoka Mfuko wa Barabara (RF) kutoka asilimia 30 ya sasa hadi kufikia asilimia 50;
- ii. Serikali iwezeshe TARURA kupata ofisi katika maeneo mbalimbali ya nchi, magari na vitendea kazi vya kutosha pamoja na kuajiri watumishi ili kupunguza uhaba uliopo; na

- iii. Kutunga sheria ndogo ndogo (by laws) ili kuiwezesha TARURA kusimamia na kuhakikisha matumizi sahihi ya barabara zilizo chini yake, na kukusanya tozo na ushuru kwa shughuli zinazofanyika katika barabara hizo ili kuongeza mapato.

3.2.2 Mkakati wa Ukarabati wa Shule Kongwe za Sekondari

KWA KUWA, mkakati huu unasuasua kutokana na mkandarasi (Wakala wa Majengo -TBA) kushindwa kutekeleza kikamilifu kazi za ukarabati wa shule ilizoingia mkataba na Serikali;

NA KWA KUWA, hali hiyo si kwamba inatia doa mkakati huo wa Serikali na kuchelewesha kukamilika kwa ukarabati uliokusudiwa, bali pia inakiuka makubaliano ya kimkataba;

HIVYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Ofisi ya Rais – TAMISEMI kupitia (review) upya mikataba yote ambayo imeingia na TBA katika ukarabati wa Shule Kongwe za Sekondari na iwapo itabaini ukiukwaji wa makubaliano basi ifuate taratibu za kisheria na kuvunja mikataba hiyo;

3.2.3 Programu ya Usambazaji Maji Safi na Salama Vijijini

KWA KUWA, ukomo wa bajeti, upatikanaji wa fedha usioridhisha kutoka hazina na upungufu wa Wataalam wa maji na mafundi mchundo umeathiri usimamizi na utekelezaji wa miradi ya maji vijijini;

NA KWA KUWA, hali hiyo imesababisha vituo 39,509 (sawa na 30.62%) ya vituo vya kuchotea maji 128,991 nchini kushindwa kufanya kazi, na hivyo kuwanyima wananchi wa maeneo ya vituo hivyo huduma ya maji;

HIVYO BASI; Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kutekeleza yafuatayo: -

- i. Kuongeza kiwango cha ukomo wa bajeti (ceiling) na upatikanaji wa fedha zilizoidhinishwa kutoka Hazina kwa ajili ya utekelezaji wa programu ya usambazaji wa maji safi na salama vijijini na kukarabati vituo vya kuchotea maji ambavyo havifanyi kazi ili kuongeza upatikanaji wa maji; na

- ii. Kuajiri wataalam wa maji ili kupunguza upungufu wa asilimia 49.49 na mafundi mchundo ili kupunguza upungufu wa asilimia 66.13, ambao unaathiri usimamizi na utekelezaji wa miradi ya maji.

3.2.4 Ujenzi wa Hospitali za Halmashauri na Vituo vya Afya

3.2.4.1 Ujenzi wa Hospitali za Halmashauri

KWA KUWA, Serikali imetenga na kutoa fedha kwa ajili ya ujenzi wa hospitali za halmashauri 67 (**Tsh. bilioni 1.5 kwa kila hospitali**) katika halmashauri ambazo hazina hospitali hizo;

NA KWA KUWA, kiasi hicho kitagharamia ujenzi wa hospitali kwa asilimia 20 tu, jambo linaloweza kusababisha kuwa na maboma mengi ya hospitali yasiyokamilika na hivyo wananchi kuendelea kukosa huduma tarajiwa;

HIVYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali itenge na kutoa kiasi cha fedha kilichosalia (**Tsh. bilioni 6** kwa kila hospitali) ili kukamilisha ujenzi uliokusudiwa. Aidha, mipango ya kupata watumishi na vifaa kwa ajili ya hospitali hizo ianze ili ujenzi utakapokamilika, wananchi waanze kupata huduma.

3.2.4.2 Ujenzi na Ukarabati wa Vituo vya Afya

KWA KUWA, Serikali inatekeleza mpango wa ukarabati/ujenzi wa vituo vya afya 350 nchini nzima katika hatua mbalimbali tangu mwaka 2017;

NA KWA KUWA, mpango huo unakabiliwa na ufinyu wa bajeti ambao umesababisha vituo vingi kutengewa kiwango sawa cha fedha (*flat rate*) bila kujali mazingira ya ujenzi na upatikanaji wa malighafi za ujenzi;

HIVYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kuongeza bajeti inayotengwa kwa ajili ya ujenzi wa kituo cha afya ili kukamilisha ujenzi na kuepuka kuwa na maboma yasiyokamilika kama ilivyokuwa awali. Aidha, ni vyema kujenga na kukamilisha vituo vya afya vichache kuliko kufanya ujenzi wa vituo vingi ambavyo vitachelewa kukamilika

3.2.5 Tume ya Utumishi wa Walimu (TSC)

KWA KUWA, Tume ya Utumishi wa Walimu imekuwa ikikabiliwa na changamoto kadhaa ikiwa ni pamoja na ufinyi wa bajeti na upatikanaji wa fedha kutoka Hazina, upungufu wa ofisi na Watumishi;

NA KWA KUWA, changamoto hizo zinaathiri utendaji wa majuku ya Tume hii na hivyo kuifanya ishindwe kutoa huduma na kushughulia masuala mbalimbali ya utumishi wa Walimu;

HIVYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kutekeleza mambo yafuatayo: -

- i. Kuongeza bajeti na upatikanaji wa fedha kutoka Hazina ili kuiwezesha Tume kutimiza wajibu wake kikamilifu kwa Walimu;
- ii. Kuiwezesha Tume kupata ofisi, samani na Watumishi wa kutosha kuanzia ngazi ya Wilaya hadi Makao Makuu.

Aidha, chombo hiki kikitumiwa vyema kinaweza kutafiti na kuishauri Serikali namna bora ya kuwa na uwiano baina ya Walimu wa masomo ya sayansi na masomo ya sanaa, na baina ya Walimu wa mijini na vijijini.

3.2.6 Mpango wa Kurasimisha Rasilimali na Biashara za Wanyonge Tanzania (MKURABITA)

3.2.6.1 Bajeti finyu na upatikanaji wa fedha usioridhisha kutoka hazina

KWA KUWA, bajeti finyu ya maendeleo inayotengwa na upatikanaji wa fedha usioridhisha kutoka hazina vinaathiri utendaji wa MKURABITA na hivyo kuathiri juhudi za kuongeza wigo wa shughuli za urasimishaji katika maeneo mengi ya nchi;

NA KWA KUWA, hali hiyo inasababisha wananchi wa maeneo mengi kutofikiwa na MKURABITA na hivyo kukosa fursa ya kurasimisha ardhi na biashara zao;

KWA HIYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kuongeza bajeti ya maendeleo ya MKURABITA ili mpango huu uweze kuongeza wigo wa urasimishaji na hivyo kutoa fursa kwa wananchi wengi kurasimisha ardhi na biashara zao.

3.2.6.2 **Halmashauri kutomiliki ajenda ya urasimishaji**

KWA KUWA, Halmashauri nyingi hazijapokea na kumiliki ajenda ya urasimishaji wa ardhi na biashara inayotekelezwa na MKURABITA;

NA KWA KUWA, hali hiyo imezifanya halmashauri kutoona umuhimu wa kutenga fedha za urasimishaji na kushirikiana na Waratibu wa MKURABITA katika maeneo yao;

KWA HIYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kuzihimiza halmashauri kupokea na kumiliki ajenda ya urasimishaji kwani mbali na kunufaisha wananchi pia ni njia mwafaka ya kutatua au kuepusha migogoro ya ardhi baina ya makundi ya kijamii. Aidha, Serikali iangalie namna ya kuweka mfumo wa kisheria wa utekelezaji wa MKURABITA katika halmashauri.

3.2.7 **Idara ya Kumbukumbu na Nyaraka za Taifa**

KWA KUWA, shughuli za Idara ya Kumbukumbu na Nyaraka hazifahamiki katika jamii kutokana na kutojitangaza vya kutosha,

NA KWA KUWA, hali hiyo inasababisha Wananchi wenye hazina ya taarifa za kale kutoona umuhimu wa kujitokeza na kuwasilisha taarifa hizo kwenye idara hii ili zihifadhiwe;

KWA HIYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kuiwezesha Idara ya Kumbukumbu na Nyaraka za Taifa kutumia vyombo vya habari kujitangaza ili wananchi waweze kufahamu shughuli zake. Aidha, Idara hii iandae utaratibu wa kutafuta na kukaribisha watu wenye taarifa za kale ili waweze kuziwasilisha kwa lengo la kuhifadhiwa.

3.2.8 Mfuko wa Maendeleo ya Jamii (TASAF)

3.2.8.1 Baadhi ya maeneo kutofikiwa na Mpango wa ruzuku kwa Kaya maskini

KWA KUWA, asilimia 30 ya maeneo (vijiji/mitaa/shehia 5,693) nchini haijafikiwa na awamu ya kwanza ya utekelezaji wa mpango wa kunusuru kaya maskini unaotekelezwa na TASAF,

NA KWA KUWA, hali hiyo inasababisha walengwa kati ya **355,000 – 426,000** wenye sifa katika maeneo hayo kukosa fursa ya kunufaika na mpango huo ili waweze kujiletea maendeleo na hivyo kupunguza kiwango cha umaskini,

KWA HIYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kutafuta pesa ili kuhakikisha utekelezaji wa awamu ya pili ya mpango wa kunusuru kaya maskini ambao utanza katika mwaka ujao wa fedha, unahusisha maeneo yote yaliyobaki ili kuwapa wananchi wa maeneo hayo fursa ya kunufaika.

3.2.8.2 Mchango wa Serikali katika Mpango wa kunusuru Kaya maskini

KWA KUWA, katika kipindi cha miaka mitano (2013/2014 – 2017/2018) Serikali ilichangia **shilingi bilioni 4.35** tu sawa na asilimia 6.68 ya kiasi kilichotengwa na kuidhinishwa cha **shilingi bilioni 63.5**;

NA KWA KUWA, kiasi hicho ni kidogo sana na hakifikii theluthi moja (1/3) ambayo Serikali inapaswa kuchangia na hivyo kufanya mpango wa kunusuru kaya maskini kutegemea zaidi fedha za mkopo na msaada wa wahisani;

HIVYO BASI, Kamati inalishauri Bunge kuitaka Serikali kuongeza kiasi inachotoa ili kufikia theluthi moja (1/3) ambayo ni makubaliano ya uchangiaji katika mpango wa kunusuru kaya maskini. Aidha, hali hiyo inatoa taswira kwamba, iwapo wahisani watajiiondoa katika kuchangia mpango huu, basi hautaweza kuendelea kwa kutegemea fedha za Serikali.

SEHEMU YA NNE

4.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, ninapohitimisha napenda kuzungumza kidogo kuhusu dhana ya ugatuzi wa madaraka au upelekaji wa madaraka kwa wananchi (*Devolution by Decentralization – D by D*). Jambo hili msingi wake ni Ibara ya 145 na 146 za Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977.

Ibara ya 146 (1) inasisitiza kwamba, vyombo vya Serikali za Mitaa (Halmashauri, Kata, Vijiji, Mitaa na Vitongoji) vitakuwa na haki na mamlaka ya kuwashirikisha wananchi katika mipango na shughuli za utekelezaji wa maendeleo katika sehemu zao na nchini kote kwa ujumla.

Utekelezaji wa dhana hiyo ya kikatiba kupitia sera iliyotungwa mwaka 1998 umekuwa na manufaa kadhaa ikiwa ni pamoja na kusogezwa kwa huduma karibu na wananchi, na ushiriki wa Wananchi katika kutathmini, kupanga, kuamua na kutekeleza mipango mbalimbali kwa kuzingatia matatizo yanayowakabili kwa kutumia mbinu ya fursa na vikwazo kwa maendeleo.

Ni kwa mantiki hiyo wananchi kwa nguvu zao na uungwaji mkono wa Serikali wamefanikiwa kujenga shule za msingi, shule za sekondari za kata, zahanati, vituo vya afya, hospitali za wilaya, miradi ya maji, uhifadhi endelevu wa misitu, n.k

Mheshimiwa Spika, hivi karibuni kumekuwa na uhamishaji wa baadhi ya majukumu kutoka Serikali za Mitaa kwenda Serikali Kuu (*centralization*) kwa lengo la kuongeza ufanisi katika utekelezaji wake bila hata kuwashirikisha wananchi katika ngazi za Serikali za Mitaa.

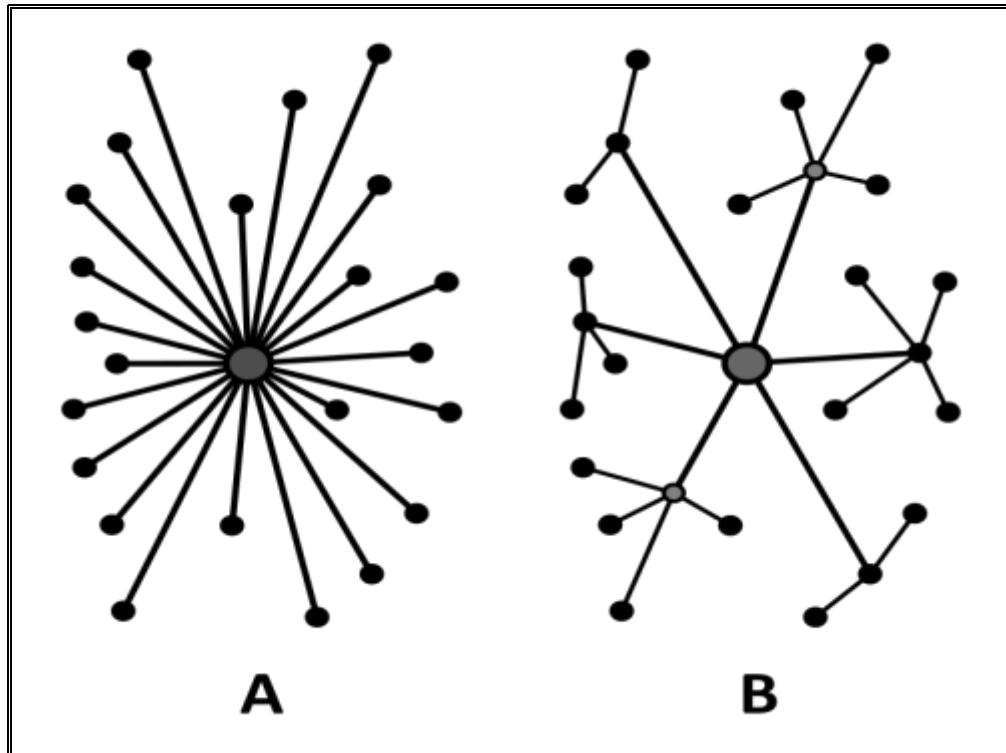
Hatua hiyo inawanyang'anya wananchi madaraka na mamlaka ya kushiriki kwenye maendeleo yao na Taifa kwa ujumla kwa kuwafanya waamini kwamba kila kitu kitatekelezwa na Serikali Kuu. Aidha hatua hiyo itaondoa ukaribu na urahisi wa upatikanaji wa baadhi ya huduma kwa wananchi kwa kuwa mamlaka ya usimamizi na maamuzi yatakuwa katika ngazi za wizara.

Mheshimiwa Spika, ni mtazamo wa Kamati kwamba, Serikali Kuu inaweza ikakumbana na ugumu katika kusimamia shughuli za maji, hospitali za mikoa na sekta nyingine zitakazohamishwa kutoka Serikali za Mitaa kwenda Serikali Kuu kama hakutakuwa na ushirikishaji wa vyombo vya Serikali za Mitaa.

Aidha, Kamati inafikiri ni vyema Serikali Kuu ikajikita katika kujenga mfumo imara wa kumhudumia mwananchi ambao utazingatia misingi ya upelekaji wa madaraka kwa wananchi ambao Ibara ya 8(a) ya Katiba inawataja kuwa wao ndiyo msingi wa madaraka yote na Serikali itapata madaraka na mamlaka yake yote kutoka kwa wananchi.

Vile vile, Serikali inapaswa kuhakikisha inagatua rasilimali fedha za kutosha na kuzipeleka kikamilifu kwenye mamlaka za Serikali za Mitaa ambako utekelezaji unafanyika ili kuziwezesha mamlaka hizo kutimiza wajibu wake kwa wananchi.

Kielelezo kifuatacho kinaonesha tofauti ya kuwa na kutokuwa na ugatuzi wa madaraka

Ufunguo:

- Mchoro **A** unaonesha kwamba, mamlaka na utoaji wa huduma vinahodhiwa sehemu moja. Ni sawa na kusema kwamba, hakuna ugatuzi wa madaraka kwa Serikali za Mitaa, hivyo mamlaka na utoaji wa huduma vinahodhiwa na Serikali Kuu. Changamoto iliyopo ni kwamba, wananchi wote watalazimika kufuata huduma sehemu moja, tena mbali na kunaweza kuwa na urasimu.

- Mchoro **B** unaonesha kwamba, mamlaka na utoaji wa huduma vimekasimiwa katika maeneo mbalimbali. Ni sawa na kusema hapa kuna ugatuzi wa madaraka kwa mamlaka mbalimbali (Mamlaka za Serikali za Mitaa) ili ziweze kuamua na kusimamia utoaji wa huduma. Faida yake ni kwamba, huduma hizo huwa karibu zaidi na wananchi na kunakuwa na kiwango kidogo cha urasimu huku wananchi wakishirikishwa kikamilifu kuamua na kutekeleza mambo yanayohusu mustakabali wao.

Mheshimiwa Spika, kwa niaba ya Kamati napenda kutoa shukrani za dhati kwa Mhe. George Huruma Mkuchika, (Mb) – Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora, Mhe. Seleman Said Jafo (Mb) Waziri wa Nchi, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, Naibu Mawaziri wa Nchi, Ofisi ya Rais – TAMISEMI Mhe. Josephat Sinkamba Kandege (Mb) na Mhe. Mwitwa Mwikwabe Waitara (Mb) na Naibu Waziri wa Nchi Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora Mhe. Dkt. Mary Mwanjelwa (Mb) kwa ushirikiano wao kwa Kamati.

Aidha, nawashukuru watendaji wote wa ofisi ya Rais – TAMISEMI wakiongozwa na Mhandisi Joseph Nyamuhanga, Katibu Mkuu, Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa, na Watendaji wote wa Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora wakiongozwa na Dkt. Laurian Ndumbaru, kwa ushirikiano wao kwa Kamati wakati wote wa kutekeleza majukumu yake.

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee napenda kuwashukuru kwa dhati Wajumbe wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa kwa ushirikiano walionipatia katika kipindi chote cha mwaka mmoja cha utekelezaji wa shughuli za Kamati. Aidha, natambua na kuthamini mchango wao adhimu na kujitoa kwao kikamilifu katika kuhakikisha Kamati yetu inatekeleza wajibu wake.

Ni wazi kwamba, bila weledi na ushirikiano wao Kamati isingetekeleza kwa ufanisi shughuli ilizojipangia katika kipindi cha kuanzia Januari, 2018 hadi Januari, 2019. Kwa heshima kubwa ningetamani kuwataja majina yao, hata hivyo, kutokana na ufinyu wa muda naomba majina yao yaingizwe kwenye Kumbukumbu za Taarifa Rasmi za Bunge (Hansard). Majina hayo ni haya yafuatayo:

1. Mhe. Jasson Samson Rweikiza, Mb – Mwenyekiti
2. Mhe.Mwanne Ismail Mchemba, Mb –Makamu Mwenyekiti
3. Mhe. Margaret Simwanza Sitta, Mb,
4. Mhe. Angelina Adam Malembeka Mb
5. Mhe.George Malima Lubeleje, Mb
6. Mhe.Hamad Salim Maalim, Mb
7. Mhe.Innocent Sebba Bilakwate,Mb
8. Mhe.Mwatum Dau Haji,Mb
9. Mhe.Saada Mkuya Salum,Mb
10. Mhe.Salum Khamis Salum,Mb
11. Mhe.Venance Methusela Mwamoto,Mb
12. Mhe. Anna Joram Gidarya, Mb
13. Mhe. Jerome Dismas Bwanausi, Mb
14. Mhe. Martha Moses Mlata, Mb
15. Mhe. Lusia Ursula Michael, Mb
16. Mhe. Rehema Juma Migilla, Mb
17. Mhe. Joseph Raman Selasini, Mb
18. Mhe. Joel Mwaka Makanyaga, Mb
19. Mhe. Philipo Augustino Mulugo, Mb
20. Mhe. Khatib Said Haji, Mb
21. Mhe. Njalu Daudi Silanga, Mb
22. Mhe. Daniel Edward Mtuka, Mb
23. Mhe. Hamidu Hassan Bobali, Mb
24. Mhe. Mansoor Hilan Shaniff, Mb
25. Mhe. Dkt. Mwigulu Lameck Nchemba, Mb
26. Mhe. Ibrahim Hassanaly Mohamedali Raza,Mb

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya pekee namshukuru Katibu wa Bunge, Ndg. Stephen Kagaigai kwa ushirikiano wake kwa Kamati katika kipindi chote cha utekelezaji wa majukumu yake. Pia,

Mkurugenzi wa Idara ya Kamati za Bunge Ndg. Athuman Hussein, Mkurugenzi Msaidizi, Ndg. Angelina Sanga, Makatibu wa Kamati hii Ndg. Chacha Nyakega na Ndg. Eunike Shirima, wakisaidiwa na Ndg. Grace Mwenye, kwa uratibu mzuri wa shughuli za Kamati ikiwa ni pamoja na kukamilisha maandalizi ya Taarifa hii. Vilevile, nawashukuru Watumishi wote wa Idara ya Taarifa Rasmi za Bunge, wakiongozwa na Bi. Hanifa Masaninga, kwa kuandaa na kutoa vitabu vya taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo ya kina kuhusu shughuli zilizotekelezwa na Kamati, uchambuzi wa matokeo ya utekelezaji wa shughuli hizo, maoni na mapendekezo ya Kamati, naomba kutoa hoja kwamba, Bunge lako Tukufu sasa lipokee na kuikubali taarifa ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala na Serikali za Mitaa, pamoja na Maoni na Mapendekezo yaliyomo katika taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

Jasson S. Rweikiza (Mb)

MWENYEKITI

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA UTAWALA
NA SERIKALI ZA MITAA**

7 FEBRUARI, 2019